

Bruksela, 15 grudnia 2021 r.
(OR. en)

15145/21

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2021/0421 (NLE)

SOC 747
EMPL 562
CLIMA 463
ECOFIN 1266

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	16 grudnia 2021 r.
Do:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, sekretarz generalny Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2021) 801 final
Dotyczy:	Wniosek dotyczący ZALECENIA RADY w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2021) 801 final.

Załącznik: COM(2021) 801 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Strasburg, dnia 14.12.2021 r.
COM(2021) 801 final

2021/0421 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

**w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności
klimatycznej**

{SWD(2021) 452 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

- **Przyczyny i cele wniosku**

Europejski Zielony Ład¹ („Zielony Ład”) dał początek nowej strategii mającej na celu przekształcenie Unii Europejskiej w zrównoważone, sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo, o nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarce o obiegu zamkniętym, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto. Podkreślono w nim zaangażowanie Komisji w przeciwdziałanie zmianie klimatu i degradacji środowiska oraz w realizację celów przyjętych na podstawie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu („porozumienie paryskie”), polegających na ograniczeniu wzrostu temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2 °C oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie go do 1,5 °C. Brak działań w zakresie polityki klimatycznej i polityki ochrony środowiska wiązałby się z ogromnymi kosztami dla ludzi, w szczególności dla osób będących w trudnej sytuacji, pod względem poziomu życia, zdrowia i dobrostanu. W kontekście dążenia do osiągnięcia zerowych emisji netto potrzeba sprawiedliwej transformacji stanowi integralną część Zielonego Ładu, w którym podkreślono, że żadnej osoby ani żadnego miejsca nie należy pozostawić w tyle.

W czerwcu 2021 r. Rada Unii Europejskiej i Parlament Europejski przyjęły „Europejskie prawo o klimacie”², w którym określono wiążący cel, jakim jest neutralność klimatyczna w Unii do 2050 r.³, oraz wiążący cel pośredni, jakim jest ograniczenie krajowych emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55 % w porównaniu z poziomami z 1990 r. Aby zrealizować te cele, w lipcu 2021 r. Komisja zaproponowała pakiet legislacyjny „Gotowi na 55”. Pakiet ten obejmuje spójny zestaw środków zawartych we wnioskach ustawodawczych. W pakiecie przedstawiono m.in. wniosek dotyczący ustanowienia nowego Społecznego Funduszu Klimatycznego⁴ w wysokości 72,2 mld EUR na lata 2025–2032 w celu wsparcia znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarstw domowych, użytkowników transportu i mikroprzedsiębiorstw, których obciążą skutki wprowadzenia handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w transporcie drogowym i w budynkach.

Sprawiedliwość i solidarność to podstawowe zasady Europejskiego Zielonego Ładu. Na poziomie międzynarodowym państwa członkowskie poparły w szczególności cele zrównoważonego rozwoju ONZ oraz porozumienie paryskie, w którym odniesiono się do „konieczności sprawiedliwej transformacji pracowników oraz tworzenia godnej pracy i wysokiej jakości miejsc pracy”. Zostało to potwierdzone i jest zgodne z art. 2 ust. 1 porozumienia paryskiego, Programem strategicznym Rady Europejskiej na lata 2019–2024 oraz art. 2 ust. 2 Europejskiego prawa o klimacie, a także z Europejskim filarem praw socjalnych. Wytyczne Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) na temat sprawiedliwej

¹ Komunikat Komisji „Europejski Zielony Ład”, COM(2019) 640 final.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. L 243 z 9.7.2021, s. 1).

³ Aby osiągnąć długoterminowy cel dotyczący temperatury, określony w art. 2 ust. 1 lit. a) porozumienia paryskiego.

⁴ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Społeczny Fundusz Klimatyczny, COM(2021) 568 final.

transformacji w kierunku zrównoważonych środowiskowo gospodarek i społeczeństw dla wszystkich również stanowią ustanowione na szczeblu międzynarodowym ramy polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji. Ponadto państwa członkowskie i partnerzy społeczni poparli Śląską Deklarację na rzecz Solidarności i Sprawiedliwej Transformacji z 2018 r., przyjętą podczas COP 24 w Katowicach, oraz deklarację z 2021 r. w sprawie wspierania warunków sprawiedliwej transformacji na szczeblu międzynarodowym (“Supporting the Conditions for a Just Transition Internationally”), przyjętą podczas COP 26 w Glasgow.

Środki z zakresu polityki służące wspieraniu ludzi i ich aktywnego udziału są niezbędne dla udanej zielonej transformacji. Wizja sprawiedliwej transformacji w kierunku silnej, neutralnej dla klimatu Europy socjalnej odzwierciedla 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych, które ogłoszono na szczycie w Göteborgu w listopadzie 2017 r. i które składają się na „zbiór przepisów socjalnych” na rzecz sprawiedliwych i dobrze funkcjonujących rynków pracy i systemów opieki społecznej w Europie XXI wieku. Wdrożenie filaru będzie stanowić wsparcie na rzecz sprawiedliwej transformacji, która jest kluczowa dla zapewnienia spójności społecznej. Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych⁵ ma na celu zmobilizowanie sił na wszystkich poziomach, aby przekuć zasady w konkretne działania. Wyznaczono w nim trzy główne cele UE na 2030 r. w obszarach zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, przyjęte z zadowoleniem przez przywódców UE w deklaracji z Porto w maju i przez Radę Europejską w czerwcu 2021 r. Podkreślono w nim potrzebę wzmocnienia europejskiego wymiaru socjalnego we wszystkich obszarach polityki Unii, aby zagwarantować społecznie sprawiedliwą i uczciwą transformację w kierunku neutralności klimatycznej.

W połączeniu z właściwą polityką transformacja ta mogłaby doprowadzić do stworzenia około 1 mln miejsc pracy w UE do 2030 r.⁶ i 2 mln miejsc pracy do 2050 r.⁷ Mogłaby ona zwłaszcza przyczynić się do stworzenia miejsc pracy wymagających średnich kwalifikacji przy średnim wynagrodzeniu⁸, ze zróżnicowanym skutkiem w różnych państwach, regionach i sektorach. Mogłoby to doprowadzić do złagodzenia polaryzacji zatrudnienia wynikającej z innych megatrendów, w szczególności transformacji cyfrowej, do zwiększenia dochodów i ogólnego ograniczenia ubóstwa⁹. Jak podkreślono w ocenach skutków Planu w zakresie celów klimatycznych na 2030 r. oraz we wnioskach ustawodawczych w ramach pakietu „Gotowi na 55”, znaczna realokacja siły roboczej w obrębie sektorów i pomiędzy nimi będzie wymagała inwestycji na dużą skalę w przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji. Na przykład, chociaż szacuje się, że do 2030 r. dzięki transformacji klimatycznej w UE może

⁵ Komunikat Komisji „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych”, COM(2021) 102 final, 4 marca 2021 r.

⁶ Zgodnie z oceną skutków towarzyszącą Planowi w zakresie celów klimatycznych na 2030 r. (SWD(2020) 176 final).

⁷ Komisja Europejska (2019), „Zrównoważony wzrost gospodarczy dla wszystkich: wybory dotyczące przyszłości Europy o wymiarze społecznym, Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w roku 2019”, 4 lipca 2019 r. Na podstawie szczegółowej analizy towarzyszącej komunikatowi Komisji COM(2018) 773.

⁸ Eurofound (2019), „Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement” [„Scenariusz energetyczny: Skutki dla zatrudnienia wynikające z porozumienia paryskiego”], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.

⁹ Komisja Europejska (2019), „Zrównoważony wzrost gospodarczy dla wszystkich: wybory dotyczące przyszłości Europy o wymiarze społecznym, Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w roku 2019”, rozdział 5 „W kierunku bardziej ekologicznej przyszłości: zatrudnienie i skutki społeczne zmiany klimatu”, 4 lipca 2019 r.

powstać 160 000 dodatkowych miejsc pracy w budownictwie¹⁰, to obecnie w tym sektorze widoczne są niedobory kwalifikacji w zawodach związanych z zielonymi projektami, technologiami i materiałami. Odpowiednie towarzyszące strategię polityczne mogą ograniczyć ubóstwo energetyczne, które wynika z połączenia niskich dochodów, dużego udziału dochodu do dyspozycji wydawanego na energię i niskiej efektywności energetycznej, a nawet mu zapobiec. Ponadto w ich ramach można promować dostęp do przystępnych cenowo i niskoemisyjnych opcji w zakresie transportu i mobilności, przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i nierównościom społeczno-gospodarczym, regionalnym i w zakresie zdrowia, poprawić zdrowie i dobrostan oraz promować równość – w ujęciu ogólnym, a także w odniesieniu do osób w niekorzystnej sytuacji.

Aby w pełni wykorzystać potencjał zatrudnienia i potencjał społeczny zielonej transformacji, konieczne jest wykorzystanie wszystkich dostępnych narzędzi i wprowadzenie odpowiednich towarzyszących strategii politycznych na poziomie UE, państw członkowskich, poziomie regionalnym i lokalnym. Z drugiej strony, brak dobrze opracowanej towarzyszącej polityki zatrudnienia i polityki społecznej niesie ze sobą zagrożenia społeczno-gospodarcze. Jest zatem niezwykle istotne, aby odpowiedzialne władze wprowadziły odpowiednie polityki i uczyniły to bez osłabiania bodźców do zmian w inwestycjach i konsumpcji, których wymaga transformacja. Co ważne, mechanizmom takim powinny towarzyszyć środki zapewniające zarządzanie sprzyjające włączeniu społecznemu oraz aktywne zaangażowanie osób najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji.

Chociaż państwa członkowskie wdrożyły i przygotowują wiele działań mających na celu promowanie sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, istnieje możliwość dalszego udoskonalania koncepcji polityki wspierającej sprawiedliwą zieloną transformację oraz zapewniania spójności działań podejmowanych w ramach poszczególnych narzędzi dostępnych na szczeblu unijnym i krajowym (zob. następna sekcja). W związku z tym w ramach pakietu „Gotowi na 55” Komisja ogłosiła, że do końca 2021 r. opracuje wniosek dotyczący zalecenia Rady, aby zapewnić państwom członkowskim dalsze wytyczne w sprawie najlepszego sposobu uwzględnienia społecznych i pracowniczych aspektów zielonej transformacji. Równolegle z realizacją Europejskiego Zielonego Ładu Komisja ściśle monitoruje również krótkoterminowe zmiany na rynkach energii, powodowane głównie przez rozwój sytuacji na rynkach światowych, i w dniu 13 października 2021 r. przedstawiła komunikat „Reakcja na rosnące ceny energii: zestaw działań i środków wsparcia”, w którym nakreśliła natychmiastowe środki chroniące konsumentów i przedsiębiorstwa¹¹. W komunikacie tym nawiązano także do niniejszego przygotowywanego wniosku jako ram polityki z myślą o wspieraniu sprawiedliwej zielonej transformacji w perspektywie średniookresowej oraz budowaniu odporności na wszelkie przyszłe zmiany cen.

¹⁰ Komunikat Komisji Europejskiej: Fala renowacji na potrzeby Europy – ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia, SWD(2020) 550 final, 14 października 2021 r. Biorąc pod uwagę potrzeby inwestycyjne w zakresie renowacji na poziomie 275 mld EUR rocznie, o których mowa w komunikacie, oraz zdolność modernizacji i inwestycji w efektywność energetyczną do tworzenia od 9 do 20 miejsc pracy na każdy zainwestowany milion dolarów (SWD(2021) 623 final), liczba ta może być znacznie wyższa.

¹¹ COM(2021) 660 final.

- **Spójność z obowiązującymi przepisami w obszarze polityki dotyczącym zatrudnienia, umiejętności oraz społecznych i dystrybucyjnych aspektów zielonej transformacji**

Zgodnie z wytycznymi politycznymi Komisji na lata 2019–2024¹² w planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych podkreślono, że w ramach nowego „zbioru przepisów socjalnych” należy wzmocnić prawa socjalne i europejski wymiar socjalny we wszystkich obszarach polityki Unii zapisanych w traktatach, w szczególności w art. 3 TUE i art. 9 TFUE, aby wejść w bardziej ekologiczną i bardziej cyfrową dekadę, w której Europejczycy będą mogli prosperować. Z kolei w Europejskim Zielonym Ładzie przewidziano uwzględnianie kwestii zrównoważonego rozwoju we wszystkich obszarach polityki UE, w szczególności poprzez wspieranie zielonego finansowania i zielonych inwestycji oraz zapewnienie sprawiedliwej transformacji.

W zaleceniu Komisji w sprawie skutecznego aktywnego wspierania zatrudnienia w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (EASE)¹³ podkreślono, że UE i państwa członkowskie powinny działać wspólnie w celu wspierania dynamicznego, sprzyjającego zatrudnieniu i włączeniu społecznemu ożywienia gospodarczego oraz ułatwienia na europejskim rynku pracy transformacji ekologicznej i cyfrowej. W wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich z 2020 r.¹⁴ stwierdzono, że działania polityczne powinny obejmować środki mające na celu pobudzenie popytu na pracę, zwiększenie podaży pracy, poprawę dostępu do zatrudnienia, umiejętności i kompetencji oraz poprawę funkcjonowania rynków pracy i skuteczności dialogu społecznego, uwzględniając ich wpływ na środowisko, zatrudnienie oraz społeczeństwo. W proponowanym wspólnym sprawozdaniu o zatrudnieniu za 2022 r. podkreślono, że inwestowanie w podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowywanie jest głównym priorytetem, aby pobudzić ożywienie gospodarcze sprzyjające włączeniu społecznemu oraz wspierać cyfrową i zieloną transformację¹⁵. Państwa członkowskie zachęca się m.in. do wprowadzenia wsparcia na rzecz realokacji siły roboczej, np. poprzez dobrze opracowane zachęty do zatrudniania i szkolenia, zwłaszcza w kierunku gospodarki ekologicznej i cyfrowej, przy jednoczesnej ochronie pracowników w okresie przejściowym. Jest to zgodne z poprzednimi powiązanymi zaleceniami Rady, np. w sprawie wzmocnienia gwarancji dla młodzieży¹⁶ oraz w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności¹⁷.

W ramach rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu¹⁸ państwa członkowskie sporządzają zintegrowane krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu, które obejmują okresy dziesięcioletnie, uwzględniając perspektywę długoterminową oraz pięć wymiarów unii energetycznej, tj. bezpieczeństwo energetyczne; wewnętrzny rynek energii; efektywność energetyczną; obniżenie emisyjności;

¹² „Unia, która mierzy wyżej: Mój program dla Europy” – wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej (2019–2024), 16.07.2019 r., przewodnicząca von der Leyen.

¹³ Zalecenie Komisji (UE) 2021/402 z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie skutecznego aktywnego wspierania zatrudnienia w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (EASE) (Dz.U. L 80 z 8.3.2021, s. 1).

¹⁴ Decyzja Rady (UE) 2020/1512 z dnia 13 października 2020 r. (Dz.U. L 344 z 19.10.2020, s. 22).

¹⁵ COM (2021) 743 final, wniosek w sprawie wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu za 2022 r.

¹⁶ Zalecenie Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży oraz zastępujące zalecenie Rady z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży (Dz.U. C 372 z 4.11.2020, s. 1).

¹⁷ Zalecenie Rady z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności (Dz.U. C 417 z 2.12.2020, s. 1).

¹⁸ Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1.

badania naukowe, innowacje i konkurencyjność. Takie plany aktualizuje się pięć lat po pierwszym przedłożeniu danego planu, a następnie co dziesięć lat. Zgodnie z art. 3 ust. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, w przypadku gdy państwo członkowskie stwierdzi, że liczba gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym jest w tym państwie wysoka, to włącza ono do planu krajowy orientacyjny cel dotyczący zmniejszenia ubóstwa energetycznego wraz z harmonogramem osiągania tych celów, jak również polityki i środki służące zwalczaniu ubóstwa energetycznego, w tym środki z zakresu polityki społecznej i inne odpowiednie programy krajowe¹⁹. Chociaż kilka państw członkowskich opracowało konkretne inicjatywy mające na celu rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego lub wspieranie konsumentów podatnych na zagrożenia, w których można także uwzględnić potencjalne efekty dystrybucyjne polityki klimatycznej²⁰, w ocenie Komisji dotyczącej ostatecznych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu na 2020 r. stwierdzono²¹, że „[z]decydowana większość państw członkowskich nadal musi opracować jaśniejsze strategie i cele, stosując podejście przekrojowe do określenia i zmierzenia konsekwencji społecznych, konsekwencji w zakresie zatrudnienia i umiejętności oraz innych skutków dystrybucyjnych transformacji energetycznej, a także należytego rozważenia sposobów sprostania tym wyzwaniom”.

Na podstawie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów²², które obejmuje między innymi Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+), Fundusz Spójności i Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), oczekuje się, że państwa członkowskie uwzględnią w swoich programach, w tym podczas przeglądu śródkresowego, treść zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu oraz zalecenia Komisji dotyczące tych planów. W terytorialnych planach sprawiedliwej transformacji w ramach FST należy skoncentrować się na przeciwdziałaniu skutkom społeczno-ekonomicznym transformacji na wybranych terytoriach zależnych od paliw kopalnych lub działalności przemysłowej charakteryzującej się wysoką intensywnością emisji gazów cieplarnianych i zawrzeć ogólną sekcję dotyczącą krajowego procesu transformacji na podstawie krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. W celu wspierania wszystkich zainteresowanych stron w korzystaniu z zasobów mechanizmu sprawiedliwej transformacji utworzono platformę sprawiedliwej transformacji. Oprócz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (filar 1) mechanizm obejmuje specjalny system w ramach Programu InvestEU (filar 2) oraz instrument pożyczkowy na rzecz sektora publicznego (filar 3).

¹⁹ We wniosku o przekształcenie dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej w art. 8 ust. 4 zwrócono się również do państw członkowskich o uwzględnienie informacji na temat środków w zakresie efektywności energetycznej i oszczędności końcowego zużycia energii uzyskanych wśród osób dotkniętych ubóstwem energetycznym, odbiorców wrażliwych oraz, w stosownych przypadkach, osób zajmujących mieszkania socjalne.

²⁰ Eurofound (2021), „Distributional impacts of climate policies in Europe” [„Skutki dystrybucyjne polityk klimatycznych w Europie”], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.

²¹ COM(2020) 564 final.

²² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159).

Ponieważ w trzech z sześciu filarów określających zakres Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności skoncentrowano się na elementach społecznych, plany odbudowy i odporności (RRP) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) zawierają zarys znacznej liczby reform i inwestycji, które dotyczą aspektów sprawiedliwej transformacji zarówno pod względem reform, jak i inwestycji. Krajowe plany i programy operacyjne mają zostać wdrożone w ramach obecnego okresu finansowania. Chociaż reformy i inwestycje mają mieć trwały wpływ, to ze względu na ograniczony czas trwania nie zapewniają one w pełni kompleksowego podejścia do sprawiedliwej transformacji na szczeblu krajowym po 2027 r., w szczególności w kontekście celów klimatycznych UE.

Inne dostępne źródła finansowania służą wsparciu dalszych działań uzupełniających w tym obszarze, między innymi Erasmus+, Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji dla Zwalnianych Pracowników (EFG), Wsparcie na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (REACT-EU), fundusz modernizacyjny oraz dochody z aukcji w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS), program LIFE+ i program „Horyzont Europa”. W szczególności rozporządzenie w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus²³ stanowi, że EFS+ przyczynia się, zgodnie z celami szczegółowymi na podstawie art. 4 ust. 1, do realizacji celów związanych z bardziej przyjazną dla środowiska niskoemisyjną Europą przez usprawnianie systemów kształcenia i szkolenia niezbędnych do dostosowania umiejętności i kwalifikacji, podnoszenia kwalifikacji, w tym siły roboczej, tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach związanych ze środowiskiem, klimatem, energią, gospodarką o obiegu zamkniętym oraz biogospodarką.

Szereg innych strategii i planów działania przyczynia się do sprawiedliwej zielonej transformacji. Europejski program na rzecz umiejętności z 2020 r.²⁴ ma zapewnić obywatelom możliwość uczenia się i upewnienia się, że ich umiejętności są dostosowane do dwójakiej transformacji. W programie na rzecz umiejętności Komisja zapowiada szereg działań wspierających nabywanie umiejętności na rzecz zielonej transformacji, w tym w zakresie indywidualnych rachunków szkoleniowych²⁵, europejskiego podejścia do mikropoświadczeń²⁶ oraz uczenia się na rzecz zrównoważenia środowiskowego²⁷. Pakt na rzecz umiejętności²⁸ ma na celu zmobilizowanie zainteresowanych stron wśród podmiotów prywatnych i publicznych do podjęcia konkretnych działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania osób na rynku pracy oraz, w stosownych przypadkach, połączenia starań w ramach partnerstw. Do końca listopada 2021 r. ustanowiono pięć takich partnerstw²⁹, które zobowiązały się do podniesienia kwalifikacji i przekwalifikowania 1,5 mln osób w nadchodzących latach. Do końca listopada 2021 r. pakt na rzecz umiejętności zgromadził ponad 500 członków, w tym sektorowe organizacje biznesowe, duże i małe

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 21).

²⁴ Komunikat Komisji „Europejski program na rzecz umiejętności służący zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności”, COM(2020) 274 final, 1 lipca 2020 r.

²⁵ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie indywidualnych rachunków szkoleniowych, COM(2021) 773 final, 8 grudnia 2021 r.

²⁶ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie europejskiego podejścia do mikropoświadczeń na potrzeby uczenia się przez całe życie i zdolności do zatrudnienia, COM(2021) 770 final, 8 grudnia 2021 r.

²⁷ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie uczenia się na rzecz zrównoważenia środowiskowego, COM(2021) 557 final, 8 grudnia 2021 r.

²⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=en>

²⁹ Obejmują one następujące ekosystemy przemysłowe: motoryzację; mikroelektronikę; sektor aeronautyczny i obronny; przemysł stoczniowy; energię z morskich źródeł odnawialnych.

przedsiębiorstwa, uczelnie, organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego, partnerów społecznych, izby handlowe, władze regionalne i lokalne oraz publiczne i prywatne służby zatrudnienia. Zaktualizowana nowa strategia przemysłowa UE służy wspieraniu tworzenia miejsc pracy w zielonej gospodarce i określono w niej na przykład ważną rolę inwestycji w umiejętności, elastyczne partnerstwa publiczno-prywatne, współpracę w zakresie stymulowania dialogu społecznego, a także tworzenie zielonych miejsc pracy, w tym poprzez poszczególne ogólnoeuropejskie sojusze, zwłaszcza na rzecz baterii, czystego wodoru, tworzyw sztucznych o zamkniętym cyklu życia i surowców. Nowy program na rzecz konsumentów³⁰ ma na celu wspieranie zielonej transformacji, aby wzmocnić pozycję konsumentów, zapewnić im wsparcie i pozwolić im – niezależnie od ich sytuacji finansowej – pełnić aktywną rolę w procesie zielonej transformacji bez narzucania im określonego stylu życia i bez dyskryminowania ich ze względu na pochodzenie społeczne³¹.

Ponadto długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE³² ma na celu uczynienie obszarów wiejskich silniejszymi, lepiej skomunikowanymi, odpornymi i zamożnymi, również poprzez zieloną transformację. Co więcej, w unijnych ramach strategicznych na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów na lata 2020–2030 wyznaczono na szczeblu UE siedem celów na okres do 2030 r., w tym zwiększenie skutecznego i równego dostępu do odpowiedniego, wolnego od segregacji zakwaterowania i podstawowych usług³³.

• **Spójność z innymi politykami Unii**

Sprawiedliwość społeczną uwzględniono w projekcie wniosków ustawodawczych w ramach pakietu „Gotowi na 55”. W szczególności proponowana zmiana dyrektywy w sprawie opodatkowania energii³⁴ oferuje możliwość tymczasowego zwolnienia gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji z wyższych podatków energetycznych. Proponowane przekształcenia dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej³⁵ i dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków³⁶ oraz proponowany przegląd dyrektywy w sprawie energii odnawialnej³⁷ stymulują oszczędności energii, które mogą być skutecznymi instrumentami łagodzenia ubóstwa energetycznego. Ponadto zastosowanie zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim” zapewni, aby grupy defaworyzowane skorzystały na tym, że rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej

³⁰ Komunikat Komisji „Nowy program na rzecz konsumentów Poprawa odporności konsumentów na potrzeby trwałej odbudowy”, COM(2020) 696 final.

³¹ Zgodnie z zapowiedzią zawartą w Nowym programie na rzecz konsumentów Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy służący wzmocnieniu roli konsumentów w procesie przechodzenia na zieloną (ekologiczną) gospodarkę.

³² Komunikat Komisji „Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE – W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.”, COM(2021) 345 final.

³³ Komunikat Komisji „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów” na lata 2020–2030, COM(2020) 620 final.

³⁴ Wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie restrukturyzacji unijnych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (wersja przekształcona), COM(2021) 563 final.

³⁵ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie efektywności energetycznej (wersja przekształcona), COM(2021) 558 final.

³⁶ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (zmienioną dyrektywą (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r.), COM(2021) 802 final.

³⁷ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylającej dyrektywę Rady (UE) 2015/652, COM(2021) 557 final.

będą traktowane jako pierwsza opcja w decyzjach politycznych, planistycznych i inwestycyjnych oraz w innych obszarach polityki. Wniosek o przekształcenie dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej zawiera ponadto szczególne zobowiązanie państw członkowskich do wspierania gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym i znajdujących się w trudnej sytuacji w osiąganiu oszczędności energii. Proponowane rozporządzenie w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych³⁸ pozwoli zapewnić, aby infrastruktura ładowania i tankowania dla pojazdów bezemisyjnych dotarła do wszystkich części Europy i była dostępna dla wszystkich.

Ponadto, chociaż każde państwo członkowskie będzie musiało przyczynić się do realizacji zwiększonego celu redukcji emisji, uwzględnione zostaną różne punkty wyjścia i różne możliwości. Instrumenty takie jak rozporządzenie w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego³⁹ mają na celu sprawiedliwy podział wysiłków między państwa członkowskie, aby zapewnić solidarność między państwami członkowskimi i regionami. Fundusz modernizacyjny⁴⁰ wspiera dziesięć państw członkowskich UE o niższych dochodach w transformacji w kierunku neutralności klimatycznej poprzez pomoc w modernizacji ich systemów energetycznych i poprawę efektywności energetycznej. Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji⁴¹ opracowano z myślą o zajęciu się społecznymi i gospodarczymi skutkami zielonej transformacji, skupiając się na regionach, gałęziach przemysłu i pracownikach, którzy stoją przed największymi wyzwaniami w okresie transformacji.

Proponowany Społeczny Fundusz Klimatyczny pomoże złagodzić wpływ na gospodarstwa domowe znajdujące się w trudnej sytuacji, użytkowników transportu i mikroprzedsiębiorstwa, które w znacznym stopniu odczuwają skutki wzrostu cen paliw kopalnych w wyniku wprowadzenia handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w budynkach i transporcie drogowym. Posłuży on do promowania sprawiedliwości i solidarności między państwami członkowskimi i w ich obrębie, łagodząc jednocześnie ryzyko ubóstwa energetycznego i wyzwania związane z transportem oraz uzupełniając istniejące mechanizmy. Fundusz umożliwi wsparcie gospodarstw domowych przy inwestycjach w efektywność energetyczną oraz ekologiczne ogrzewanie i chłodzenie budynków, w tym integrację energii odnawialnej, a także finansowanie dostępu do mobilności bezemisyjnej i niskoemisyjnej. W razie potrzeby, w oczekiwaniu na wpływ inwestycji na zmniejszenie emisji i rachunków za energię dla grup znajdujących się w trudnej sytuacji, Fundusz umożliwi państwom członkowskim finansowanie środków zapewniających tymczasowe bezpośrednie wsparcie dochodu gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji oraz gospodarstw domowych będących użytkownikami transportu znajdującymi się w trudnej sytuacji, w celu zmniejszenia bezpośredniego wpływu wzrostu

³⁸ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych i uchylającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE, COM(2021) 559 final.

³⁹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/842 w sprawie wiążących rocznych redukcji emisji gazów cieplarnianych przez państwa członkowskie od 2021 r. do 2030 r. przyczyniających się do działań na rzecz klimatu w celu wywiązania się z zobowiązań wynikających z porozumienia paryskiego, COM(2021) 555 final.

⁴⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/410 z dnia 14 marca 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu wzmocnienia efektywnych pod względem kosztów redukcji emisji oraz inwestycji niskoemisyjnych oraz decyzję (UE) 2015/1814 (Tekst mający znaczenie dla EOG.) (Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 3).

⁴¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1).

cen paliw kopalnych wynikającego z włączenia budynków i transportu drogowego w zakres dyrektywy 2003/87/WE.

Ponadto, jak wskazano w ocenie skutków towarzyszącej Planowi w zakresie celów klimatycznych na 2030 r. oraz w niektórych inicjatywach pakietu „Gotowi na 55”, państwa członkowskie mogą w dalszym ciągu wykorzystywać dochody uzyskane z aukcji uprawnień w ramach EU ETS, opłat i podatków od cen energii, a także z podatków na ochronę środowiska w celu wspierania grup defaworyzowanych.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawę wniosku będzie stanowił art. 292 TFUE w związku z art. 149 TFUE i art. 166 TFUE.

• Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Państwa członkowskie opracują i wybiorą środki oraz inwestycje w celu zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, w tym specjalne środki, które mogą zaproponować w ramach istniejącego finansowania, instrumentów polityki i mechanizmów zarządzania.

• Proporcjonalność

Działanie na poziomie Unii jest niezbędne do osiągnięcia szybkiej i solidnej zielonej transformacji, która przyczyni się do realizacji wiążących celów przyjętych w Europejskim prawie o klimacie, nie pozostawiając nikogo w tyle, zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, Programem strategicznym Rady Europejskiej na lata 2019–2024, sprawozdaniem Parlamentu Europejskiego w sprawie „silnej Europy socjalnej na rzecz sprawiedliwej transformacji”⁴², sprawozdaniem Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Żadnego Zielonego Ładu bez ładu społecznego”⁴³ oraz opinią Komitetu Regionów – „Silna Europa socjalna na rzecz sprawiedliwej transformacji”⁴⁴. Wymaga to również, aby wyzwania społeczne i pracownicze wynikające z zielonej transformacji były przedmiotem spójnych i skutecznych działań we wszystkich państwach członkowskich.

Zgodnie z przeprowadzoną przez Komisję ogólnounijną oceną ostatecznych zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu opublikowaną we wrześniu 2020 r.⁴⁵ konieczne są dodatkowe starania w celu zapewnienia czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej w regionach najbardziej obciążonych skutkami transformacji. Biorąc pod uwagę skalę i skutki proponowanych działań, konieczne i proporcjonalne wydają się wytyczne dla państw członkowskich.

⁴² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie silnej Europy socjalnej na rzecz sprawiedliwej transformacji (2020/2084(INI)).

⁴³ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Żadnego Zielonego Ładu bez ładu społecznego” (opinia z inicjatywy własnej), EESC 2020/01591 (Dz.U. C 341 z 24.8.2021, s. 23).

⁴⁴ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Silna Europa socjalna na rzecz sprawiedliwej transformacji, COR 2020/02167 (Dz.U. C 440 z 18.12.2020, s. 42).

⁴⁵ COM(2020) 564 final.

Aby uniknąć niepotrzebnych obciążeń administracyjnych dla państw członkowskich, wdrażanie wytycznych dotyczących polityki zawartych w niniejszym zaleceniu będzie monitorowane w ramach procesu europejskiego semestru i innych istniejących procesów, w szczególności w ramach zarządzania unią energetyczną i działań w dziedzinie klimatu, stosownie do potrzeb.

- **Wybór instrumentu**

Proponowanym instrumentem jest wniosek dotyczący zalecenia Rady, który jest zgodny z zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Opiera się na istniejącym dorobku prawnym Unii Europejskiej oraz jest zgodny z rodzajem instrumentu, który jest dostępny do celów działań Unii Europejskiej w zakresie zatrudnienia i polityki społecznej. Określa się w nim środki do rozważenia przez państwa członkowskie i stanowi on solidną podstawę do współpracy na szczeblu Unii Europejskiej w tej dziedzinie, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w odpowiednich dziedzinach polityki.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny *ex post*/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

Nie dotyczy.

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Służby Komisji przeprowadziły już szereg ogólnych i ukierunkowanych konsultacji w sprawie zielonej transformacji, w tym jej aspektów społecznych i pracowniczych, w szczególności za pośrednictwem:

- ukierunkowanych konsultacji, a także internetowych konsultacji publicznych w ramach pakietów legislacyjnych „Gotowi na 55” z lipca 2021 r. i grudnia 2021 r. (np. unijny system handlu uprawnieniami do emisji, dyrektywa w sprawie opodatkowania energii, dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej, dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i inne);
- dwustronnych/wielostronnych spotkań zainteresowanych stron, w tym ponad 50 spotkań dotyczących przeglądu systemu handlu emisjami, w szczególności w kontekście pakietu przyjętego w dniu 14 lipca 2021 r.;
- otwartych konsultacji publicznych w internecie w sprawie Planu w zakresie celów klimatycznych na 2030 r. (marzec–czerwiec 2020 r.; ponad 1 000 odpowiedzi) po czterotygodniowych konsultacjach w sprawie wstępnej oceny skutków.

W celu przygotowania niniejszego wniosku dotyczącego zalecenia Rady Komisja przeprowadziła w październiku i listopadzie 2021 r. **ukierunkowane konsultacje i wymiany** z Komitetem ds. Zatrudnienia (EMCO), Komitetem Ochrony Socjalnej (SPC), Komitetem Polityki Gospodarczej (EPC), europejskimi partnerami społecznymi i organizacjami

społeczeństwa obywatelskiego działającymi w obszarze polityki dotyczącej niepełnosprawności, polityki społecznej i polityki zatrudnienia.

Konsultacje zapewniły szerokie poparcie dla inicjatywy dotyczącej społecznych i pracowniczych aspektów transformacji i pozwoliły zagwarantować, aby nikt nie został pozostawiony w tyle. W szczególności strony zgodziły się ogółem co do potrzeby wprowadzenia kilku elementów: kompleksowych pakietów politycznych mających na celu osiągnięcie sprawiedliwej transformacji, w tym środków na rzecz podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania; dobrego wykorzystania istniejących polityk i instrumentów finansowania, unikania powielania i obciążeń administracyjnych; lepszego zrozumienia wpływu polityki klimatycznej na zatrudnienie i społeczeństwo, w tym wpływu na jakość miejsc pracy, oraz związanego z tym monitorowania oraz związanej z tym sprawozdawczości na podstawie „rzeczywistych danych” i odpowiednich wskaźników; uwzględnienia kwestii równości, ale również wniosków o zwiększenie funduszy i budowanie zdolności, w szczególności w odniesieniu do MŚP; włączenia do istniejących mechanizmów zarządzania; oraz zaangażowania partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego w opracowywanie i wdrażanie strategii w zakresie zmiany klimatu i finansowania na rzecz sprawiedliwych transformacji.

Komisja ogłosiła także **otwarte zaproszenie do zgłaszania uwag** w dniach od 29 października do 19 listopada 2021 r. i otrzymała 66 odpowiedzi od szerokiego spektrum zainteresowanych stron: organów publicznych, europejskich i krajowych partnerów społecznych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego w obszarze spraw społecznych, ale także organizacji zajmujących się klimatem i ochroną środowiska oraz instytucji akademickich i badawczych.

Ogólnie rzecz biorąc, respondenci wyrazili silne poparcie dla długoterminowej strategii dotyczącej zielonej transformacji i z zadowoleniem przyjęli fakt, że skupiono się na zatrudnieniu i aspektach społecznych. W kilku odpowiedziach poruszono w szczególności kwestię potencjalnego wpływu na nierówności, miejsca pracy i umiejętności, jak również zaapelowano ogółem o zapewnienie państwom członkowskim odpowiedniego finansowania, a także pomocy technicznej w zakresie dostępnych instrumentów finansowania, kładąc nacisk zwłaszcza na regiony, sektory i grupy znajdujące się w trudnej sytuacji. W odpowiedziach podkreślano również zwiększoną potrzebę inwestowania w inicjatywy w zakresie przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji, budowanie zdolności i infrastruktury. Wyrażono szerokie poparcie dla wzmocnienia dialogu społecznego i rokowań zbiorowych, a niektórzy respondenci wezwali do zapewnienia pracownikom prawa do informacji, konsultacji i współdecydowania. Ponadto w zdecydowanej większości odpowiedzi podkreślano potrzebę szczegółowej identyfikacji i analizy. W wielu opiniach poruszono inne kwestie, w szczególności środki bezpośredniego wsparcia dochodu pracowników i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, dostęp do podstawowych usług, w tym transportu, oraz zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy w sposób dostosowany do „zielonych miejsc pracy”.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Komisja Europejska gromadzi wiedzę ekspercką w zakresie polityki społecznej, polityki zatrudnienia i powiązanych dziedzin polityki, między innymi za pośrednictwem Monitora Sytuacji Społecznej⁴⁶, w celu pogłębiania wiedzy w dziedzinie polityki społecznej, ochrony socjalnej i zatrudnienia przy jednoczesnym dostarczaniu istotnych dla polityki i opartych na dowodach badań na temat bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej w UE. Monitor Sytuacji Społecznej obejmuje cztery główne dziedziny badań: ubóstwo, nierówności dochodowe, nierówności społeczne, zdrowie i dobrostan; zatrudnienie, bezrobocie i wyniki na rynku pracy; państwo opiekuńcze, polityka społeczna i polityka rynku pracy; oraz wpływ megatrendów na rynek pracy i ich skutki dystrybucyjne.

W nawiązaniu do wcześniejszych wydarzeń poświęconych temu tematowi w listopadzie 2021 r. Monitor Sytuacji Społecznej zorganizował swoje coroczne seminarium badawcze pod tytułem „Społeczne i pracownicze aspekty transformacji w kierunku neutralności klimatycznej”. W ramach tego wydarzenia skoncentrowano się na potencjalnych skutkach zielonej transformacji w zakresie zatrudnienia, jakości pracy, umiejętności i innych skutkach dystrybucyjnych, takich jak ubóstwo energetyczne i dostęp do podstawowych usług.

Zgodnie z głównymi ustaleniami omówionymi z ekspertami, na poziomie zagregowanym oczekiwany wpływ jest ogółem pozytywny, przy czym przewiduje się wzrost zatrudnienia w sektorze technologii energooszczędnych, budowlanym i energii odnawialnej, w tym wśród pracowników o niskich i średnich umiejętnościach. Z kolei oczekuje się, że zatrudnienie i wynagrodzenia ulegną zmniejszeniu w energochłonnych „brązowych gałęziach przemysłu”, których emisje trudno obniżyć, co podkreśla potrzebę inwestowania na rzecz wyzwania związanego z masowym podnoszeniem kwalifikacji i przekwalifikowaniem.

Wśród instrumentów polityki wskazanych przez ekspertów w celu wspierania sprawiedliwej transformacji znalazły się podatki, transfery, dotacje i regulacje, które wiążą się z różnymi poziomami sprawiedliwości i skuteczności. Eksperti zasadniczo zgodzili się co do znaczenia tego, aby poprzez transfery i dotacje zrównoważyć pewne regresywne lub nieproporcjonalne skutki, w szczególności dla gospodarstw domowych o niskich dochodach i niższych średnich dochodach, także w celu uzyskania i zapewnienia społecznej akceptacji środków z zakresu polityki.

Podczas seminarium określono również obszary, w których korzystne byłyby dalsze badania, w tym w zakresie: a) wymiaru geoprzestrzennego zatrudnienia, skutków społecznych i efektów dystrybucyjnych działań w dziedzinie klimatu, w tym poprzez dalsze symulacje obejmujące wszystkie państwa UE i szacowanie skutków w zależności od obszaru i stopnia urbanizacji; b) integracji makromodeli i mikromodeli, w tym bardziej szczegółowego modelowania przepływów na rynku pracy, zwłaszcza pomiędzy sektorami, oraz związanych z nimi potrzeb w zakresie inwestycji społecznych w celu wspierania nabywania nowych kwalifikacji zawodowych, przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji; c) integracji modeli rozkładu dochodów i budżetów gospodarstw domowych z leżącymi u ich podstaw makromodelami; oraz d) opracowania wskaźników „ekologiczności” zadań, miejsc pracy i umiejętności.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1049>

- **Ocena skutków**

Proponowany instrument – zalecenie Rady – zawiera wytyczne dotyczące wdrażania polityki społecznej, polityki zatrudnienia i powiązanych dziedzin polityki w celu sprostania wyzwaniom związanym z zieloną transformacją. Ponieważ jednak zapewnia on elastyczne wytyczne dla państw członkowskich w odniesieniu do wyboru i opracowywania środków, ocena skutków nie jest wymagana.

Towarzyszący dokument roboczy służb Komisji zawiera przegląd i omówienie dostępnych dowodów leżących u podstaw zalecanych interwencji politycznych w oparciu o analizy przedstawione w odpowiednich sprawozdaniach z ocen skutków towarzyszących komunikatowi w sprawie Planu w zakresie celów klimatycznych na 2030 r. oraz inicjatywom w ramach pakietu „Gotowi na 55”. Uwzględniono w nim nowe dowody pochodzące z dodatkowych analiz przeprowadzonych przez Komisję Europejską, w tym aktualizacje wskaźników ubóstwa energetycznego według progów podatkowych dla tych państw członkowskich, dla których dane za 2020 r. są już dostępne w bazie danych EU-SILC. Wykorzystano w nim również informacje zwrotne otrzymane podczas ukierunkowanych konsultacji jesienią 2021 r., w ramach których Komisja Europejska zwróciła się m.in. do państw członkowskich, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego, w tym osób młodych, oraz ekspertów w dziedzinie analizy rynku pracy, polityki społecznej i sprawiedliwej transformacji.

Niektóre z najistotniejszych dowodów dotyczą następujących aspektów polityki:

Wykazania, w jaki sposób potencjał tworzenia miejsc pracy w ramach transformacji zależy zarówno od aktywnego wsparcia przepływów na rynku pracy i tworzenia miejsc pracy, jak i od zdolności pracowników do nabycia zestawu umiejętności dostosowanych do rynku pracy i krajobrazu przemysłowego charakteryzującego się zielonymi miejscami pracy i procesami produkcji przyjaznymi dla klimatu.

Przedstawienia uzyskanych z modeli dowodów na możliwość przesunięcia dochodów podatkowych z opodatkowania pracy na generowanie dochodów związanych z klimatem, internalizacji negatywnych ekologicznych efektów zewnętrznych poprzez promowanie zasady „zanieczyszczający płaci” oraz poprawy wyników na rynku pracy przy jednoczesnym zmniejszeniu narażenia na zagrożenia środowiskowe, zwłaszcza w przypadku osób będących w najtrudniejszej sytuacji, jak również na możliwość złagodzenia niekorzystnych efektów dystrybucyjnych poprzez ukierunkowane środki służące transferowi dochodów z podatków energetycznych i ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych do gospodarstw domowych najbardziej obciążonych skutkami transformacji, zwłaszcza będących w trudnej sytuacji.

Podkreślenia, w jaki sposób specjalne inwestycje w efektywność energetyczną, obniżenie emisyjności ogrzewania, chłodzenia i transportu, dostęp do podstawowych usług, w tym alternatywne rozwiązania w zakresie mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju, oraz podnoszenie świadomości, uzupełnione w razie potrzeby tymczasowym i ukierunkowanym bezpośrednim wsparciem dochodu konsumentów podatnych na zagrożenia i gospodarstw domowych, mogą zapewnić sprawiedliwą i sprzyjającą włączeniu społecznemu transformację energetyczną, ze szczególnym uwzględnieniem osób i gospodarstw domowych najbardziej obciążonych skutkami transformacji, zwłaszcza będących w trudnej sytuacji.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Nie dotyczy.

- **Prawa podstawowe**

Nie zidentyfikowano negatywnego wpływu na prawa podstawowe. Wręcz przeciwnie, przez inicjatywę promuje się prawa zapisane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w tym w tytułach dotyczących równości i solidarności, takie jak prawo do sprawiedliwych warunków pracy (art. 31), prawo do nauki (art. 14) oraz prawo do zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej (art. 34), które odnosi się do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, zapewniających ochronę w określonych przypadkach, a także prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej.

4. WPLYW NA BUDŻET

Niniejszy wniosek dotyczący zalecenia nie wymaga dodatkowych zasobów z budżetu UE.

Możliwości finansowania w ramach budżetu UE związane ze sprawiedliwą transformacją w kierunku neutralności klimatycznej są już dostępne zgodnie z polityką celów i logiką interwencji poszczególnych funduszy i programów⁴⁷.

Zalecenie zawiera wytyczne dotyczące budżetów krajowych i ich ewentualnej roli we wdrażaniu tego zalecenia.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Proponuje się, aby Komisja monitorowała wdrażanie niniejszego zalecenia Rady we współpracy z państwami członkowskimi i w kontekście europejskiego semestru.

Ponadto proponuje się, aby państwa członkowskie uwzględniły niniejsze zalecenie Rady w aktualizacji swoich zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu w 2023 r. (w przypadku projektów krajowych planów) i 2024 r. (w przypadku ostatecznych krajowych planów) zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu („rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną”) oraz w krajowych sprawozdaniach z postępów w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 17 tego rozporządzenia. W szczególności zalecenie powinno stanowić podstawę do uwzględnienia aspektów sprawiedliwej transformacji w kontekście środków i działań przewidzianych w ramach każdego z pięciu wymiarów unii energetycznej określonych w art. 1 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną. W zaleceniu tym należy także uwzględnić konkretne działania i środki krajowe mające na celu rozwiązanie kwestii zatrudnienia, umiejętności, ubóstwa energetycznego i innych społecznych i dystrybucyjnych aspektów wewnętrznego rynku energii, w przypadku gdy państwa członkowskie zdecydują się na podjęcie takich działań, tym samym wspierając je, a w szczególności te, w których liczba gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym jest wysoka, w opracowaniu odpowiednich polityk i środków dotyczących tej kwestii w ich zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu zgodnie

⁴⁷ Przegląd odpowiednich instrumentów finansowania i ich wzajemnych powiązań, jak również ich rolę w realizacji zaleceń przedstawionych w niniejszym wniosku, opisano bardziej szczegółowo w towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji (SWD(2021) 452).

z art. 3 ust. 3d, w tym środków z zakresu polityki społecznej i innych odpowiednich krajowych programów i polityk.

Za pomocą wielostronnego mechanizmu nadzoru i istniejących mechanizmów zarządzania Komisja przeanalizuje ewentualne skutki transformacji, określi osoby najbardziej obciążone skutkami transformacji i w stosownych przypadkach skieruje do państw członkowskich zalecenia dla poszczególnych krajów w kontekście europejskiego semestru, na podstawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia i polityki społecznej państw członkowskich.

- **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

Nie dotyczy.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

W pkt 1–2 określono przedmiot, cele i strukturę niniejszego zalecenia.

W pkt 3 zawarto definicje, które należy stosować dla celów niniejszego zalecenia.

W pkt 4–7 zaleca się państwom członkowskim ustanowienie i wdrożenie kompleksowych i spójnych pakietów politycznych na rzecz sprawiedliwej zielonej transformacji w celu zapewnienia aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia wysokiej jakości; zapewnienia dostępu do charakteryzującego się wysoką jakością, włączającego kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie; zapewnienia sprawiedliwych systemów ulg podatkowych i systemów ochrony socjalnej; zapewnienia dostępu do przystępnych cenowo podstawowych usług i mieszkań w ramach transformacji w kierunku neutralności klimatycznej.

W pkt 8–9 zaleca się państwom członkowskim ustanowienie i wdrożenie innych elementów przekrojowych, służących promowaniu sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu zielonej transformacji, w szczególności w celu zapewnienia integracyjnego podejścia obejmującego całą gospodarkę oraz zapewnienia solidnej bazy dowodowej, która jest niezbędna do wprowadzenia solidnej polityki społecznej i polityki rynku pracy promujących sprawiedliwą i sprzyjającą włączeniu społecznemu transformację.

W pkt 10 zaleca się państwom członkowskim optymalne wykorzystanie finansowania publicznego i prywatnego w celu zapewnienia skutecznego wsparcia finansowego, w szczególności poprzez przeznaczenie i wykorzystanie odpowiednich zasobów krajowych; opracowanie odpowiedniego zestawu środków w planach krajowych w ramach proponowanego Społecznego Funduszu Klimatycznego; oraz zapewnienie spójnego i optymalnego wykorzystania finansowania związanego ze sprawiedliwą transformacją na wszystkich szczeblach, w tym na szczeblu UE.

W pkt 11 z zadowoleniem przyjmuje się zamiar Komisji dotyczący podjęcia działań następczych w związku z zaleceniem Rady, w szczególności w celu promowania debaty publicznej na temat sprawiedliwej transformacji, poprawy danych i podstawy metodologicznej, monitorowania i analizy progностycznej, przeglądu postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia w kontekście wielostronnego nadzoru, zwłaszcza w ramach europejskiego semestru oraz w kontekście unii energetycznej i działań w dziedzinie klimatu.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 166 ust. 4 i art. 292 w związku z art. 149,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Należy pilnie ograniczyć emisje gazów cieplarnianych, w szczególności w celu zmniejszenia podnoszenia się poziomu mórz i prawdopodobieństwa wystąpienia ekstremalnych zdarzeń pogodowych, które już teraz dotyczą każdego regionu na świecie⁴⁸, oraz w celu zmniejszenia kosztów gospodarczych i społecznych związanych ze skutkami globalnego ocieplenia⁴⁹. Unia i jej państwa członkowskie są stronami porozumienia paryskiego przyjętego na podstawie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) w grudniu 2015 r. („porozumienie paryskie”)⁵⁰, w którym strony zobowiązano do ograniczenia wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2 °C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowania wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5 °C powyżej poziomu przedindustrialnego.
- (2) Zmiana klimatu i degradacja środowiska stanowią poważne zagrożenia, które wymagają pilnych działań, co ostatnio potwierdzono w szóstym sprawozdaniu oceniającym Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) w sprawie podstaw nauk fizycznych. Cierpienie ludzkie i straty ekonomiczne wynikające z częstszych ekstremalnych zdarzeń klimatycznych, takich jak powodzie, fale upałów, susze i pożary lasów, stają się coraz powszechniejsze. W UE straty te wynoszą już

⁴⁸ IPCC, 2021: Climate change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [„Zmiana klimatu w 2021 r.: podstawy nauk fizycznych. Wkład grupy roboczej I w szóste sprawozdanie oceniające Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu”].

⁴⁹ JRC, PESETA IV, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>

⁵⁰ Porozumienie paryskie (Dz.U. L 282 z 19.10.2016, s. 4).

średnio ponad 12 mld EUR rocznie⁵¹. Straty te mogą osiągnąć dodatkowe 175 mld EUR (1,38 % PKB UE) rocznie, jeżeli globalne ocieplenie osiągnie poziom 3 °C powyżej poziomu przedindustrialnego. 3 °C w porównaniu z 65 mld EUR w przypadku 2 °C i 36 mld EUR rocznie w przypadku 1,5 °C. Przyniosłoby to nieproporcjonalne szkody niektórym grupom, w szczególności osobom już będącym w trudnej sytuacji i regionom już stojącym w obliczu wyzwań.

- (3) W ramach Europejskiego Zielonego Ładu⁵² określono strategię dla Unii, aby stała się ona pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu i aby przekształcić Unię w zrównoważone, sprawiedliwsze i zamożniejsze społeczeństwo, które szanuje ograniczenia planety. Potrzeba sprawiedliwej transformacji stanowi integralną część Zielonego Ładu, w którym podkreślono, że żadnej osoby ani żadnego miejsca nie należy pozostawić w tyle. W Europejskim prawie o klimacie⁵³ określono wiążący cel ogólnounijny, jakim jest neutralność klimatyczna do 2050 r., oraz wiążący cel pośredni, jakim jest ograniczenie krajowych emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55 % w porównaniu z poziomami z 1990 r. Ósmy unijny program działań w zakresie środowiska do 2030 r.⁵⁴ ma na celu ochronę, zachowanie i poprawę kapitału naturalnego Unii oraz ochronę zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem.
- (4) Transformacja w kierunku gospodarki i społeczeństwa neutralnych dla klimatu wymaga kompleksowych środków z zakresu polityki oraz znacznych inwestycji w wielu obszarach, takich jak działania w dziedzinie klimatu, energia, środowisko, przemysł, badania naukowe i innowacje⁵⁵. Aby zrealizować wiążący cel na poziomie Unii na 2030 r., w dniu 14 lipca 2021 r. Komisja przedstawiła pakiet „Gotowi na 55”⁵⁶. Pakiet ten obejmuje wnioski dotyczące aktualizacji odpowiedniego prawodawstwa, w tym unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS)⁵⁷, dyrektyw w sprawie opodatkowania energii, efektywności energetycznej i energii odnawialnej, rozporządzenia w sprawie norm emisji CO₂ dla samochodów osobowych i dostawczych, rozporządzenia w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych pochodzących z działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem, dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych oraz rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego

⁵¹ Komisja Europejska (2021), badanie PESETA IV „Climate change impacts and adaptation in Europe” [Skutki zmiany klimatu i przystosowanie się do niej w Europie], Wspólne Centrum Badawcze, Sewilla, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

⁵² Komunikat Komisji „Europejski Zielony Ład”, COM(2019) 640 final.

⁵³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. L 243 z 9.7.2021, s. 1).

⁵⁴ Wniosek dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r., COM(2020) 652 final.

⁵⁵ Na przykład jeżeli chodzi o infrastrukturę, szacuje się, że w tym dziesięcioleciu Europa będzie potrzebować dodatkowych inwestycji w wysokości 350 mld EUR rocznie na realizację celu redukcji emisji do 2030 r. tylko w odniesieniu do systemów energetycznych, a ponadto będzie potrzebować 130 mld EUR na osiągnięcie innych celów środowiskowych.

⁵⁶ Komunikat Komisji „»Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej”, COM(2021) 550 final.

⁵⁷ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii, decyzję (UE) 2015/1814 w sprawie ustanowienia i funkcjonowania rezerwy stabilności rynkowej dla unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych i rozporządzenie (UE) 2015/757, COM(2021) 551 final.

w odniesieniu do sektorów nieobjętych obecnym ETS, a mianowicie sektora transportu i sektora budowlanego. Zawiera on również nowe wnioski ustawodawcze, w szczególności dotyczące wspierania stosowania czystszych paliw w sektorze lotnictwa i transportu morskiego, a także wprowadzenia mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ i ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego, co jest bezpośrednio związane z proponowanym wprowadzeniem systemu handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w budynkach i transporcie drogowym. Pakiet „Gotowi na 55”, w połączeniu ze środkami wdrażanymi na szczeblu UE w celu wspierania niezbędnych inwestycji publicznych i prywatnych oraz zachęcania do nich, umożliwi wspieranie i przyspieszanie rozwoju nowych rynków, na przykład czystych paliw i pojazdów niskoemisyjnych, tym samym prowadząc do obniżenia kosztów zrównoważonej transformacji zarówno dla przedsiębiorstw, jak i dla obywateli.

- (5) W Programie strategicznym Rady Europejskiej na lata 2019–2024 państwa członkowskie zobowiązały się do zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, która będzie sprzyjać włączeniu społecznemu i w ramach której nikt nie zostanie pozostawiony w tyle. Na poziomie międzynarodowym państwa członkowskie poparły cele zrównoważonego rozwoju ONZ i ratyfikowały porozumienie paryskie, w którym odniesiono się do konieczności sprawiedliwej transformacji pracowników oraz promowania godnej pracy i wysokiej jakości miejsc pracy. Wytyczne MOP zapewniają ustanowione na poziomie międzynarodowym ramy polityczne sprawiedliwej transformacji w kierunku zrównoważonych środowiskowo gospodarek i społeczeństw dla wszystkich⁵⁸. Ponadto 54 sygnatariuszy (państwa i partnerzy społeczni) poparło Śląską Deklarację na rzecz Solidarności i Sprawiedliwej Transformacji z 2018 r., przyjętą podczas COP 24 w Katowicach, w tym Komisja Europejska w imieniu Unii Europejskiej⁵⁹ i 21 indywidualnych państw członkowskich UE. Unia Europejska i 10 indywidualnych państw członkowskich podpisało deklarację z 2021 r. w sprawie wspierania warunków sprawiedliwej transformacji na szczeblu międzynarodowym, przyjętą podczas COP 26 w Glasgow, zobowiązując się do włączenia informacji na temat sprawiedliwej transformacji do dwuletnich sprawozdań z przejrzystości w kontekście sprawozdawczości dotyczącej polityk i środków mających na celu osiągnięcie ustalonych na poziomie krajowym wkładów.
- (6) Sprawiedliwość i solidarność to podstawowe zasady polityki Unii w zakresie zielonej transformacji oraz warunek szerokiego i trwałego poparcia publicznego. W Europejskim Zielonym Ładzie podkreślono, że transformacja musi przebiegać zarazem w sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu sposób, a na pierwszym miejscu należy stawiać ludzi i nie wolno tracić z oczu regionów, sektorów przemysłu, pracowników, gospodarstw domowych i konsumentów, którzy będą borykać się z największymi trudnościami. Ponadto w komunikacie „Silna Europa socjalna na rzecz sprawiedliwej transformacji”⁶⁰ podkreślono, że dzięki wdrożeniu Europejskiego Zielonego Ładu Europa będzie dysponowała narzędziami, które pozwolą jej

⁵⁸ W wytycznych określono koncepcję sprawiedliwej transformacji i wezwano decydentów oraz partnerów społecznych do promowania sprawiedliwej transformacji na poziomie globalnym.

⁵⁹ Sekretariat Generalny Rady, 14545/1/18 REV1 z dnia 26 listopada 2018 r.

⁶⁰ Komunikat Komisji „Silna Europa socjalna na rzecz sprawiedliwej transformacji”, COM(2020) 14 final, na podstawie którego rozpoczęto konsultacje publiczne w sprawie planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych.

realizować ambitne zamierzenia, jeżeli chodzi o pozytywną konwergencję społeczno-gospodarczą, sprawiedliwość społeczną i wspólny dobrobyt.

- (7) W planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych⁶¹ podkreślono, że jedność, koordynacja i solidarność są potrzebne, aby z impetem wejść w bardziej ekologiczną i bardziej cyfrową dekadę, w której Europejczycy będą mogli prosperować. Zaproponowano w nim trzy główne cele UE na 2030 r., a mianowicie: do 2030 r. co najmniej 78 % ludności w wieku 20–64 lat powinno mieć zatrudnienie⁶²; co najmniej 60 % wszystkich dorosłych powinno co roku uczestniczyć w szkoleniach⁶³; liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna do 2030 r. ulec zmniejszeniu o co najmniej 15 mln⁶⁴. Te główne cele na 2030 r. zostały przyjęte z zadowoleniem przez przywódców UE w deklaracji z Porto z maja 2021 r.⁶⁵ i przez Radę Europejską w czerwcu 2021 r.
- (8) Przy zastosowaniu odpowiednich polityk towarzyszących⁶⁶ zielona transformacja mogłaby skutkować stworzeniem łącznie około 1 mln dodatkowych miejsc pracy wysokiej jakości⁶⁷ w UE do 2030 r. i 2 mln do 2050 r.⁶⁸ w sektorach takich jak budownictwo, ICT lub energia odnawialna, łagodząc jednocześnie przedłużający się spadek liczby miejsc pracy wymagających średnich kwalifikacji w wyniku automatyzacji i transformacji cyfrowej. W scenariuszu pesymistycznym skutki zielonej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej w połączeniu z nieodpowiednią kombinacją środków z różnych dziedzin polityki mogą jednak oznaczać utratę miejsc pracy i spadek PKB w wysokości do 0,39 % w Unii oraz utratę miejsc pracy w wysokości do 0,26 %⁶⁹.
- (9) Wpływ zielonej transformacji na działalność gospodarczą i zatrudnienie będzie różny w zależności od sektora, zawodu, regionu i państwa, co oznacza zmiany miejsc pracy w obrębie sektorów i ekosystemów przemysłowych, a także znaczne realokacje siły

⁶¹ Komunikat Komisji „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych”, COM(2021) 102 final. Europejski filar praw socjalnych, ogłoszony i podpisany przez Radę Unii Europejskiej, Parlament Europejski i Komisję na szczycie w Göteborgu w listopadzie 2017 r., jest unijnym kompasem na drodze w kierunku silnej Europy socjalnej.

⁶² Aby osiągnąć ten ogólny cel, Europa musi dążyć do zmniejszenia o co najmniej połowę różnicy wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn w porównaniu z 2019 r.; do zmniejszenia do 9 % odsetka młodzieży (15–29 lat) niekształcącej się, niepracującej ani nie szkolącej się (młodzież NEET) oraz do zwiększenia oferty wczesnej formalnej edukacji i opieki nad dzieckiem.

⁶³ W szczególności co najmniej 80 % osób w wieku 16–74 lat powinno posiadać podstawowe umiejętności cyfrowe, a także należy w dalszym ciągu ograniczać zjawisko wczesnego kończenia nauki i zwiększać uczestnictwo w kształceniu średnim II stopnia.

⁶⁴ Spośród 15 mln osób, które należy wydobyć z ubóstwa lub wykluczenia społecznego, co najmniej 5 mln powinny stanowić dzieci.

⁶⁵ Rada Europejska, deklaracja z Porto, 8.5.2021.

⁶⁶ Komunikat Komisji „»Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej”, COM(2021) 550 final.

⁶⁷ Dokument roboczy służb Komisji, ocena skutków towarzysząca komunikatowi „Ambitniejszy cel klimatyczny Europy do 2030 r. Inwestowanie w przyszłość neutralną dla klimatu z korzyścią dla obywateli”, SWD(2020) 176 final. Prognozy na podstawie E-QUEST z wykorzystaniem scenariusza „niższego opodatkowania siły roboczej o niskich umiejętnościach”.

⁶⁸ Komisja Europejska (2019), „Zrównoważony wzrost gospodarczy dla wszystkich: wybory dotyczące przyszłości Europy o wymiarze społecznym, Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w roku 2019”, 4 lipca 2019 r. Na podstawie szczegółowej analizy towarzyszącej komunikatowi Komisji COM(2018) 773.

⁶⁹ SWD(2020) 176 final.

roboczej między nimi⁷⁰. Restrukturyzacja i dostosowanie w odnośnych przedsiębiorstwach, sektorach i ekosystemach wymaga opracowania nowych modeli biznesowych i znacznych realokacji siły roboczej między sektorami i regionami. Na przykład oczekuje się utraty miejsc pracy w niektórych sektorach górnictwa lub produkcji energii na podstawie paliw kopalnych, a także w częściach sektora motoryzacyjnego. Z drugiej strony oczekuje się nowych możliwości zatrudnienia w działalności związanej z zatrzymaniem wartości w obiegu zamkniętym oraz w zrównoważonym transporcie i produkcji energii. Państwa członkowskie powinny zatem stosować szczegółowe podejścia, koncentrując się na poszczególnych regionach i ekosystemach, których to dotyczy, we współpracy z partnerami społecznymi lub władzami lokalnymi i regionalnymi oraz zainteresowanymi stronami.

- (10) Poprzez tworzenie wysokiej jakości możliwości zatrudnienia dla wszystkich, a jednocześnie wdrażanie środków mających na celu łagodzenie ubóstwa energetycznego i transportowego oraz zapobieganie mu zielona transformacja może przyczynić się do zwiększenia dochodów i ogólnego zmniejszenia nierówności i ubóstwa⁷¹. Może ona zatem pomóc w rozwiązaniu problemu istniejących wcześniej nierówności społeczno-gospodarczych i wykluczenia społecznego, poprawie zdrowia i dobrostanu oraz promowaniu równości. Szczególną uwagę należy zwrócić na niektóre grupy społeczne, zwłaszcza te już będące w trudnej sytuacji. Dotyczy to przede wszystkim gospodarstw domowych o niskich i niższych średnich dochodach, które przeznaczają dużą część dochodu na podstawowe usługi, takie jak energia, transport i mieszkalnictwo, a także mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Wyniki modelowania pokazują, że to, czy podatki na ochronę środowiska są progresywne czy regresywne, będzie w dużej mierze zależało od konstrukcji instrumentu, w tym np. od zakresu, w jakim obniżki podatku dochodowego lub inne możliwości recyklingu dochodów są ukierunkowane na osoby o niższych dochodach⁷².
- (11) Działalność związana z zatrzymaniem wartości w obiegu zamkniętym (w tym modele biznesowe obejmujące naprawę, ponowne wykorzystanie, regenerację produktów i serwisację) może sprzyjać zrównoważonemu i przystępnemu cenowo dostępowi do towarów i usług. Przyczynia się ona także do powstawania miejsc pracy i możliwości na różnych poziomach umiejętności, w tym dla kobiet, osób niepełnosprawnych i grup będących w trudnej sytuacji, a w obszarze tym działają przedsiębiorstwa społeczne. Dzięki unikaniu nowych zakupów znacznie ogranicza emisje dwutlenku węgla, a tworzone miejsca pracy znajdują się w pobliżu produktów, które trzeba konserwować, odnawiać lub udostępniać.

⁷⁰ SWD(2020) 176 final.

⁷¹ Komisja Europejska (2019), „Zrównoważony wzrost gospodarczy dla wszystkich: wybory dotyczące przyszłości Europy o wymiarze społecznym, Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w roku 2019”, rozdział 5, 4 lipca 2019 r., i Komisja Europejska (2020), „Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy”, Employment and Social Developments in Europe 2020 [„Nie zostawiając nikogo w tyle i mierząc wyżej: sprawiedliwość i solidarność w europejskiej społecznej gospodarce rynkowej”, Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w roku 2020], rozdział 4.2.2, 15 września 2020 r. Ogólne ubóstwo w tym kontekście mierzy się za pomocą uzgodnionego wskaźnika zagrożenia ubóstwem zgodnie ze wskaźnikami tablicy wskaźników społecznych i powiązanym głównym celem na 2030 r. w ramach planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych.

⁷² IEEP (2021), „Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay” [Zielone opodatkowanie i inne instrumenty ekonomiczne: internalizacja kosztów środowiskowych w celu skłonienia zanieczyszczającego do zapłaty].

- (12) Według najnowszych danych dostępnych w EU-SILC na lata 2019–2020⁷³ ubóstwo energetyczne dotknęło około 8 % ludności UE, tj. ponad 35 mln osób, które nie były w stanie w odpowiedni sposób ogrzać domów, przy czym istnieją znaczne różnice między państwami członkowskimi i między grupami objętymi określonymi progami podatkowymi⁷⁴. Ogólnie rzecz biorąc, Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego szacuje, że ponad 50 mln gospodarstw domowych w Unii Europejskiej doświadcza ubóstwa energetycznego. Ubóstwo energetyczne, wynikające z połączenia niskich dochodów, dużego udziału dochodu do dyspozycji wydawanego na energię i niskiej efektywności energetycznej, od pewnego czasu stanowi poważne wyzwanie dla Unii. Ta forma ubóstwa dotyczy nie tylko gospodarstwa domowe o niskich dochodach, ale także gospodarstwa domowe o niższych średnich dochodach w wielu państwach członkowskich⁷⁵. Gospodarstwa domowe o ponadprzeciętnych potrzebach energetycznych, do których należą rodziny z dziećmi, osoby niepełnosprawne i osoby starsze, są również bardziej narażone na ubóstwo energetyczne⁷⁶ i jego skutki. Kobiety, w szczególności samotnie wychowujące dzieci i starsze kobiety⁷⁷, są także szczególnie dotknięte ubóstwem energetycznym. Oprócz ubóstwa energetycznego coraz częściej mówi się o ubóstwie transportowym, kiedy to pewne kategorie ludności nie są w stanie uzyskać dostępu do poziomu usług transportowych niezbędnego pod względem społecznym i materialnym. Bez odpowiednich środków towarzyszących, mających na celu łagodzenie ubóstwa energetycznego i ubóstwa transportowego oraz zapobieganie mu, istnieje ryzyko pogłębienia się tych zjawisk, zwłaszcza z powodu internalizacji kosztów emisji w kształtowaniu się cen lub kosztów przystosowania się do bardziej wydajnych i mniej emisyjnych alternatyw.
- (13) Zasady sprawiedliwości i solidarności społecznej są silnie zakorzenione w strukturze odpowiednich ram klimatycznych, energetycznych i środowiskowych na poziomie Unii⁷⁸, w tym poprzez zasadę „zanieczyszczający płaci” i wspólny wysiłek redukcyjny państw członkowskich, jak również w niektórych przypadkach redystrybucji uprawnień w ramach ETS na potrzeby solidarności, wzrostu i połączeń międzysystemowych w Unii oraz ich wykorzystaniu na potrzeby funduszu modernizacyjnego, który przyczynia się do zaspokojenia znaczących potrzeb inwestycyjnych państw członkowskich o niższych dochodach w zakresie modernizacji ich systemów energetycznych. Ponadto ramy prawodawstwa UE w zakresie polityki energetycznej dają państwom członkowskim narzędzia służące zapewnieniu ochrony dotkniętych ubóstwem energetycznym odbiorców będących gospodarstwami domowymi znajdującymi się w trudnej sytuacji, przy jednoczesnym unikaniu zakłóceń

⁷³ Dane EU-SILC za 2019 r. dostępne dla wszystkich państw członkowskich; dane za 2020 r. jeszcze niedostępne dla wszystkich państw członkowskich.

⁷⁴ Ponadto aż 6,2 % Europejczyków, tj. ponad 27 mln osób, zalega z zapłatą rachunków za media.

⁷⁵ SWD(2019) 579 final.

⁷⁶ Zob. sprawozdanie z warsztatu na temat ubóstwa energetycznego, zorganizowanego w dniu 9 listopada 2016 r. dla Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE) Parlamentu Europejskiego.

⁷⁷ Zob. „Gender perspective on access to energy in the EU” [Perspektywa płci w dostępie do energii w UE] (europa.eu), „Gender and energy” [Płeć a energia] [Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (europa.eu), GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf (oecd.org).

⁷⁸ Sprawiedliwość społeczną uwzględniono także podczas opracowywania wniosków Komisji, które stanowią część pakietu „Gotowi na 55”, w tym wniosków dotyczących dyrektywy w sprawie opodatkowania energii, dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej, dyrektywy w sprawie energii odnawialnej, dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych, rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego oraz wniosku dotyczącego ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego.

rynku⁷⁹. Narzędzia te pomagają w ułatwieniu zielonej transformacji, a równocześnie mają na celu dostarczenie środków do zapewnienia niezbędnej ochrony w bardziej ogólnym ujęciu, jak pokazuje na przykład niedawny komunikat „Reakcja na rosnące ceny energii: zestaw działań i środków wsparcia”⁸⁰. Ponadto ustanowienie Społecznego Funduszu Klimatycznego w wysokości 72,2 mld EUR na lata 2025–2032 umożliwiłoby wsparcie znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarstw domowych, użytkowników transportu i mikroprzedsiębiorstw, których obciążą skutki wprowadzenia handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w transporcie drogowym i w budynkach⁸¹. Fundusz ułatwia zajęcie się skutkami społecznymi za pośrednictwem środków i inwestycji mających na celu zmniejszenie zależności od paliw kopalnych poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków, obniżenie emisyjności ogrzewania i chłodzenia budynków, w tym integrację energii ze źródeł odnawialnych, oraz zapewnienie lepszego dostępu do mobilności bezemisyjnej i niskoemisyjnej oraz transportu bezemisyjnego i niskoemisyjnego z korzyścią dla znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarstw domowych, mikroprzedsiębiorstw i użytkowników transportu, w stosownych przypadkach uzupełnione tymczasowym bezpośrednim wsparciem dochodu gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym użytkowników transportu znajdujących się w trudnej sytuacji.

- (14) Państwa członkowskie mają do dyspozycji szereg narzędzi służących do nakreślenia i koordynacji działań na rzecz sprawiedliwej transformacji. Krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu powinny zawierać ocenę liczby gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym oraz określenie środków niezbędnych do tego, aby zająć się społecznymi i terytorialnymi skutkami transformacji energetycznej⁸². W terytorialnych planach sprawiedliwej transformacji należy wskazać terytoria kwalifikujące się do wsparcia w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji do 2027 r.⁸³ W finansowanych przez NextGenerationEU krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności określa się reformy i inwestycje mające na celu wspieranie zielonej transformacji, wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, spójności społecznej i terytorialnej, odporności i perspektyw dla następnego pokolenia, z przewidywaną realizacją do 2026 r.⁸⁴

⁷⁹ Art. 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniającej dyrektywę 2012/27/UE (Tekst mający znaczenie dla EOG.) (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125); art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylającej dyrektywę 2003/55/WE (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 94).

⁸⁰ COM(2021) 660 final, 13 października 2021 r.

⁸¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Społeczny Fundusz Klimatyczny, COM(2021) 568 final.

⁸² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (UE) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

⁸³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1).

⁸⁴ Komunikat Komisji „Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację”; rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

- (15) Opierając się w szczególności na zasadach i strategiach Europejskiego Zielonego Ładu i Europejskiego filaru praw socjalnych, można usprawnić kształtowanie polityki w sposób kompleksowy i przekrojowy oraz zapewnić spójność działań w zakresie wydatków na poziomie unijnym i krajowym. W swojej ocenie ostatecznych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu⁸⁵ Komisja uznała, że zawierają one pewne wskaźniki i strategie dotyczące ubóstwa energetycznego, ale stwierdziła, że nie zawsze określono w nich jasny priorytet potrzeb w zakresie finansowania w odniesieniu do sprawiedliwej transformacji, przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji lub wsparcia dostosowań na rynku pracy. Terytorialne plany sprawiedliwej transformacji powinny koncentrować się na wybranych terytoriach, a zatem nie oczekuje się, że będą zawierały ogólną strategię i politykę na rzecz sprawiedliwej transformacji na poziomie krajowym. Choć reformy i inwestycje, które te plany wspierają i pomagają finansować, mają na celu zapewnienie trwałego wpływu, zarówno terytorialne plany sprawiedliwej transformacji, jak i plany odbudowy i zwiększania odporności są ograniczone w czasie. Niektóre działania na rzecz sprawiedliwej transformacji są ponadto wdrażane w kontekście innych programów i inicjatyw, w szczególności fundusze w ramach polityki spójności. Plany społeczno-klimatyczne odegrają ważną rolę w pomocy grupom najbardziej obciążonym skutkami transformacji i będącym w najtrudniejszej sytuacji w kontekście wprowadzenia handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w transporcie drogowym i budynkach.
- (16) Sprawiedliwa transformacja w kierunku neutralności klimatycznej Unii do 2050 r. zapewni, aby nikt nie został pozostawiony w tyle, w szczególności osoby pracujące i gospodarstwa domowe najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji, zwłaszcza już będące w trudnej sytuacji. W tym celu, jak określono w niniejszym zaleceniu, państwa członkowskie powinny wprowadzić kompleksowe pakiety polityczne⁸⁶, wzmocnić elementy przekrojowe, które służą promowaniu sprawiedliwej zielonej transformacji, oraz optymalnie wykorzystywać finansowanie publiczne i prywatne. Pakiety polityczne powinny uwzględniać te osoby i gospodarstwa domowe, które są najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji, szczególnie w związku z utratą miejsc pracy, ale także zmianą warunków pracy lub nowymi wymogami dotyczącymi zadań w miejscu pracy, jak również te, które są narażone na niekorzystny wpływ na dochód do dyspozycji, wydatki i dostęp do podstawowych usług. Wśród grup najbardziej obciążonych skutkami transformacji pakiety polityczne powinny w szczególności – ale nie tylko – uwzględniać osoby i gospodarstwa domowe będące w trudnej sytuacji, zwłaszcza osoby najbardziej oddalone od rynku pracy, na przykład ze względu na ich umiejętności, warunki panujące na rynku pracy na danym terytorium lub inne cechy, takie jak płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne lub wyznanie, niepełnosprawność, wiek czy orientacja seksualna. Ponadto do osób i gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji można zaliczyć osoby żyjące w ubóstwie lub ubóstwie energetycznym bądź zagrożone takim ubóstwem, zmagające się z przeszkodami w zakresie mobilności lub przeciążone wydatkami mieszkaniowymi. Pakiety polityczne powinny być

⁸⁵ Komunikat Komisji „Ogólnounijna ocena krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. Siła napędowa zielonej transformacji i wsparcie odbudowy gospodarki dzięki zintegrowanemu planowaniu w dziedzinie energii i klimatu”, COM(2020) 564 final.

⁸⁶ W szczególności roczne strategie zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2021 i 2022 r., zalecenia dla strefy euro z 2021 r. oraz zalecenia krajowe.

dostosowane do warunków lokalnych, z uwzględnieniem potrzeb najbardziej wrażliwych i oddalonych części UE, w tym regionów najbardziej oddalonych.

- (17) Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia wysokiej jakości powinno koncentrować się na pomocy pracownikom, osobom poszukującym pracy, osobom niekształcącym się, niepracującym ani nieszkolącym się oraz osobom samozatrudnionym, które są najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji. W szczególności wsparcia w celu poprawy ich zdolności do zatrudnienia oraz znalezienia pracy, zgodnie z zaleceniem Komisji w sprawie skutecznego aktywnego wspierania zatrudnienia w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (EASE)⁸⁷, wymagają osoby niedostatecznie reprezentowane, takie jak kobiety lub osoby o stosunkowo niskiej zdolności do adaptacji do zmian na rynku pracy. Opierając się na poprzednich wytycznych dotyczących polityki⁸⁸, pakiety polityczne powinny zatem obejmować dostosowane do potrzeb środki wspierające zachęty do zatrudniania i zmiany pracy oraz wspierania przedsiębiorczości, a także środki na rzecz tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, w szczególności dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, a także na terytoriach najbardziej obciążonych skutkami transformacji. Powinny one również sprzyjać skutecznemu wdrożeniu i egzekwowaniu istniejących przepisów dotyczących warunków pracy oraz wspierać społecznie odpowiedzialną restrukturyzację zgodnie z istniejącymi przepisami i normami. Partnerzy społeczni mają do odegrania istotną rolę, aby przyczynić się do rozwiązania, w drodze dialogu, problemów związanych z zatrudnieniem i społecznymi konsekwencjami wyzwań, jakie niesie ze sobą zielona transformacja.
- (18) Zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, aby pracownicy zdobyli umiejętności niezbędne do osiągnięcia zielonej transformacji, ma zagwarantowanie wszystkim dostępu do charakteryzującego się wysoką jakością, włączającego kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie. W związku z tym należy uwzględnić aspekty sprawiedliwej transformacji w procesie opracowywania i wdrażania krajowych strategii na rzecz umiejętności, zgodnie z europejskim programem na rzecz umiejętności i nową zaktualizowaną strategią przemysłową UE⁸⁹. Istotnym czynnikiem wspierającym będą też partnerstwa na rzecz umiejętności określone w pakiecie na rzecz umiejętności. Aktualne informacje i prognozy dotyczące rynku pracy i umiejętności, w tym na poziomie regionalnym, sektorowym i zawodowym, umożliwiają identyfikację i prognozowanie odpowiednich potrzeb w zakresie umiejętności przekrojowych i specyficznych dla danego zawodu, a także stanowią podstawę do dostosowania programów nauczania do potrzeb w zakresie umiejętności związanych z zieloną transformacją. Kształcenie i szkolenie zawodowe powinno rozwijać wśród młodzieży i dorosłych, w szczególności kobiet, umiejętności potrzebne do opanowania zielonej transformacji⁹⁰. Przygotowanie zawodowe i płatne staże, w których stawia się zdecydowany nacisk na elementy szkoleniowe, w szczególności dla osób młodych, ułatwiają przepływy na rynku pracy, zwłaszcza

⁸⁷ Zalecenie Komisji (UE) 2021/402 z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie skutecznego aktywnego wspierania zatrudnienia w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (EASE) (Dz.U. L 80 z 8.3.2021, s. 1).

⁸⁸ W szczególności na zaleceniu EASE oraz na wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich przyjętych w październiku 2020 r. i ponownie potwierdzonych w październiku 2021 r.

⁸⁹ Komunikat Komisji „Aktualizacja nowej strategii przemysłowej z 2020 r. – tworzenie silniejszego jednolitego rynku sprzyjającego odbudowie Europy”, COM(2021) 350 final.

⁹⁰ Zalecenie Rady z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności (Dz.U. C 417 z 2.12.2020, s. 1).

w kierunku rodzajów działalności przyczyniających się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych oraz w kierunku sektorów, w których występują szczególne niedobory kwalifikacji. Należy promować zwiększanie uczestnictwa dorosłych w uczeniu się przez całe życie, aby zaspokoić potrzeby w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania, między innymi przez umożliwienie zainteresowanym uczestnictwa w szkoleniach dostosowanych do ich potrzeb oraz za pomocą krótkich kursów, których jakość będzie gwarantowana, w zakresie umiejętności związanych z zieloną transformacją, z zastosowaniem europejskiego podejścia do mikropoświadczeń, co ułatwi również ocenę wartości i uznawanie wyników takich kursów.

- (19) Należy dokonać przeglądu struktury systemów ulg podatkowych i systemów ochrony socjalnej pod kątem szczególnych potrzeb wynikających z zielonej transformacji, z uwzględnieniem również zasady „zanieczyszczający płaci” oraz konieczności zapewnienia, aby w ramach polityk towarzyszących nie wprowadzano dotacji do korzystania z paliw kopalnych, nie uzależniano konsumentów od określonej technologii i nie zmniejszano zachęt do renowacji budynków, zastępowania systemów energii cieplnej i ogólnie środków w zakresie efektywności energetycznej. Połączenie różnych strategii politycznych może zapewnić wsparcie dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji i pracowników najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji. W zależności od sytuacji krajowej i indywidualnej, mogłoby to na przykład obejmować zastąpienie opodatkowania pracy opodatkowaniem na cele klimatyczne i środowiskowe zgodnie z wnioskiem dotyczącym zmiany dyrektywy w sprawie opodatkowania energii⁹¹, przegląd systemów na wypadek bezrobocia lub, w razie potrzeby, tymczasowe i ukierunkowane bezpośrednie wsparcie dochodu. Systemy ochrony socjalnej i włączenia społecznego mogą być oceniane i w stosownych przypadkach dostosowywane w świetle zielonej transformacji, szczególnie w celu zapewnienia bezpieczeństwa dochodów, zwłaszcza podczas zmiany pracy, oraz w celu zapewnienia odpowiednich usług społecznych, zdrowotnych i usług w zakresie opieki za pośrednictwem odpowiedniej infrastruktury społecznej, w szczególności na terytoriach najbardziej obciążonych skutkami transformacji (np. na obszarach wiejskich i w regionach oddalonych), aby zapobiec wykluczeniu społecznemu i przeciwdziałać zagrożeniom dla zdrowia. Aby zbudować fizyczną i finansową odporność na nieodwracalne skutki zmiany klimatu w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu, należy promować rozwiązania w zakresie świadomości ryzyka, ograniczania ryzyka i przeniesienia ryzyka, w szczególności przez zwiększenie dostępności rozwiązań ubezpieczeniowych oraz inwestycje w zarządzanie ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i dostosowanie się do niego, w celu ograniczenia fizycznych skutków zmiany klimatu, a tym samym zmniejszenia strat oraz luk w ochronie przed ryzykiem klimatycznym, z uwzględnieniem mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, a także obszarów wiejskich i regionów oddalonych. Aby lepiej zapobiegać wstrząsom związanym z klimatem, lepiej się na nie przygotować i lepiej na nie reagować, należy wzmocnić zarządzanie ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi, w tym systemy ochrony ludności na szczeblu krajowym i unijnym.

⁹¹ Wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie restrukturyzacji unijnych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (wersja przekształcona), COM(2021) 563 final.

- (20) Każdy ma prawo dostępu do podstawowych usług dobrej jakości, w tym energii, transportu, urządzeń sanitarnych, usług finansowych i usług łączności cyfrowej, a osoby potrzebujące powinny otrzymać wsparcie w zakresie równego dostępu do tych usług⁹². Należy również zapewnić osobom potrzebującym dostęp do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości⁹³. Ponadto gospodarstwa domowe o niskich i średnich dochodach, odbiorcy wrażliwi, w tym użytkownicy ostateczni, osoby zmagające się z ubóstwem energetycznym lub zagrożone takim ubóstwem oraz osoby mieszkające w mieszkaniach socjalnych mogą zyskać dzięki stosowaniu zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim”. Oprócz ochrony odbiorców energii i wzmocnienia ich pozycji, konieczne są konkretne środki służące zapobieganiu ubóstwu energetycznemu i zwalczaniu jego przyczyn, w szczególności polegające na promowaniu inwestycji ukierunkowanych na poprawę efektywności energetycznej, głównie w sektorze mieszkalnictwa socjalnego, zgodnie z wnioskiem dotyczącym wersji przekształconej dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej⁹⁴ przyjętym w dniu 14 lipca 2021 r., jak również z wnioskiem dotyczącym dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków⁹⁵ przyjętym w dniu 14 grudnia 2021 r., który dotyczy również głównych barier pozaekonomicznych utrudniających renowację, takich jak rozdział zachęt, w tym na linii właściciel-najemca, oraz struktury współwłasności. W tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na poszczególne grupy, które są w większym stopniu zagrożone ubóstwem energetycznym, takie jak kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, dzieci oraz osoby wywodzące się z mniejszości rasowych lub etnicznych. Istniejącym i pojawiającym się wyzwaniom związanym z mobilnością można sprostać za pomocą środków wsparcia i rozwoju niezbędnej infrastruktury takiej jak transport publiczny. Kluczowe znaczenie dla zapewnienia wszystkim korzyści z zielonej transformacji i udziału w niej mają przystępność cenowa, dostępność i bezpieczeństwo mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz różnych rodzajów transportu, w tym transportu prywatnego i publicznego. Znaczącą rolę w tym kontekście odgrywa mobilność w miastach, co znalazło również odzwierciedlenie w europejskich ramach mobilności w miastach⁹⁶ przyjętych w dniu 14 grudnia 2021 r.
- (21) Podejście do sprawiedliwej transformacji obejmujące całą gospodarkę powinno wspierać środki z zakresu polityki w oparciu o koordynację procesu kształtowania polityki i wzmocnione zdolności operacyjne na wszystkich szczeblach i we wszystkich odpowiednich obszarach polityki, a przy tym powinno powierzać aktywną rolę władzom lokalnym i regionalnym, umożliwiać zaangażowanie partnerów społecznych na wszystkich szczeblach i etapach, a także zapewniać skuteczny i znaczący udział społeczeństwa obywatelskiego i zainteresowanych stron. Taka koordynacja i zaangażowanie mogłyby zapewnić, aby zasady sprawiedliwości i solidarności

⁹² Europejski filar praw socjalnych uroczyste ogłoszenie ogłoszone przez Parlament Europejski i Radę oraz Komisję w dniu 17 listopada 2017 r., zasada 20.

⁹³ Europejski filar praw socjalnych uroczyste ogłoszenie ogłoszone przez Parlament Europejski i Radę oraz Komisję w dniu 17 listopada 2017 r., zasada 19 lit. a).

⁹⁴ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie efektywności energetycznej (wersja przekształcona), COM(2021) 558 final.

⁹⁵ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (zmienioną dyrektywą (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r.), COM(2021) 802 final.

⁹⁶ Komunikat Komisji „Europejskie ramy mobilności w miastach”, COM(2021) 811.

zawarte w Europejskim Zielonym Ładzie były od samego początku uwzględniane w kształtowaniu, wdrażaniu i monitorowaniu polityki, stanowiąc podstawę szerokiego i długoterminowego wsparcia dla sprzyjających włączeniu społecznemu polityk służących przeprowadzeniu zielonej transformacji.

- (22) Zasadnicze znaczenie dla wprowadzenia rozsądnej polityki społecznej i polityki rynku pracy, która zagwarantuje sprawiedliwą i sprzyjającą włączeniu społecznemu transformację, ma zapewnienie solidnej bazy dowodowej. Do realizacji tego celu posłuży stopniowe harmonizowanie i zwiększanie spójności definicji, pojęć, klasyfikacji i metod, w szczególności w oparciu o zalecenie Komisji (UE) 2020/1563 dotyczące ubóstwa energetycznego⁹⁷, które ułatwia przeprowadzanie ocen i sprawia, że są one bardziej porównywalne. Dalsze działania w zakresie badań naukowych i innowacji mogą przyczynić się do poszerzenia bazy wiedzy, która może zostać wykorzystana w polityce i dyskursie publicznym. Z kolei wymiana informacji ze społeczeństwem w całej jego różnorodności oraz z kluczowymi zainteresowanymi stronami, na przykład na temat wyników ocen, prognozowania i monitorowania, może przyczynić się do kształtowania polityki i zapewnienia odpowiedzialności.
- (23) Niezbędne są dane i wskaźniki o odpowiednim stopniu szczegółowości i wysokiej jakości, w szczególności do oceny skutków w zakresie zatrudnienia oraz skutków społecznych i dystrybucyjnych polityki klimatycznej. Takie dane i wskaźniki nie są obecnie w pełni dostępne. Na przykład, choć poczyniono pewne postępy w zakresie pomiaru ubóstwa energetycznego, można by opracować wskaźniki służące do oceny ubóstwa transportowego. Monitorowanie i ocenę można wzmocnić za pomocą szeregu działań skoncentrowanych na wskaźnikach, tablicach wskaźników, a także projektach pilotażowych na małą skalę i eksperymentach politycznych. Działania te mogą opierać się na istniejących tablicach wskaźników, takich jak tablica wskaźników społecznych i tablica wskaźników Europejskiego Zielonego Ładu, które zawierają istotne informacje na temat konkretnych aspektów polityki w zakresie sprawiedliwej transformacji, lub też mogą z czerpać z takich tablic.
- (24) Wreszcie szczególne znaczenie w świetle znacznych potrzeb inwestycyjnych wynikających z zielonej transformacji mają optymalne i efektywne wykorzystanie finansowania publicznego i prywatnego oraz uruchomienie wszystkich dostępnych zasobów i ich skuteczne wdrożenie. Na szczeblu unijnym odpowiednie działania są wspierane z budżetu UE i w ramach inicjatywy NextGenerationEU. Będą one realizowane w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), mechanizmu sprawiedliwej transformacji, w tym Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), Funduszu Spójności, Wsparcia na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (REACT-EU), ERASMUS+ i Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji dla Zwalnianych Pracowników (EFG), programu LIFE, programu „Horyzont Europa”, funduszu modernizacyjnego⁹⁸, Społecznego Funduszu Klimatycznego oraz funduszy wspólnej polityki rolnej (WPR). Ponadto Komisja wspiera państwa członkowskie za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego, zapewniając im dostosowaną do

⁹⁷ Zalecenie Komisji (UE) 2020/1563 z dnia 14 października 2020 r. dotyczące ubóstwa energetycznego (Dz.U. L 357 z 27.10.2020, s. 35).

⁹⁸ Fundusz ten nie jest objęty budżetem UE ani NextGenerationEU.

potrzeb wiedzy ekspercką niezbędną do opracowania i wdrożenia reform, w tym reform promujących sprawiedliwą transformację w celu osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla.

- (25) Europejski semestr stanowi ramy koordynacji unijnej polityki gospodarczej i polityki zatrudnienia, w tym w odniesieniu do istotnych pod względem gospodarczym i społecznym aspektów zielonej i cyfrowej transformacji. Będzie on nadal odgrywał tę rolę w fazie odbudowy i w przeprowadzeniu wspomnianej dwójakiej transformacji oraz będzie skoncentrowany wokół czterech wymiarów konkurencyjnego zrównoważonego rozwoju i zgodny z celami zrównoważonego rozwoju. W ramach europejskiego semestru Komisja będzie ściśle monitorować społeczno-gospodarcze wyniki i skutki, a w stosownych przypadkach zaproponuje ukierunkowane zalecenia dla poszczególnych krajów w celu zapewnienia, aby nikt nie został pozostawiony w tyle. Jednym z priorytetów będzie komplementarność ze środkami wspieranymi w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Realizacja niniejszego zalecenia będzie zatem monitorowana w kontekście europejskiego semestru, na podstawie adekwatnych ocen, ewaluacji wpływu polityki, a także stanu wdrożenia wytycznych przedstawionych w niniejszym zaleceniu.
- (26) Ponadto w ramach projektu i ostatecznej aktualizacji krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu odpowiednio w latach 2023 i 2024, zgodnie z art. 14 rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną⁹⁹, państwa członkowskie powinny skorzystać z niniejszego zalecenia, aby rozważyć uwzględnienie ocen skutków w zakresie zatrudnienia, skutków społecznych i dystrybucyjnych oraz aspektów sprawiedliwej transformacji we wszystkich pięciu wymiarach unii energetycznej, a także dalej wzmacniać środki z zakresu polityki służące przeciwdziałaniu tym skutkom, ze szczególnym ukierunkowaniem na ubóstwo energetyczne.
- (27) Co więcej, monitorowanie wdrażania niniejszego zalecenia może opierać się na istniejących dowodach w kontekście ustanowionych procesów wielostronnego nadzoru, w szczególności w ramach europejskiego semestru. Rada lub Komisja mogą zwrócić się do Komitetu ds. Zatrudnienia i Komitetu Ochrony Socjalnej, zgodnie z – odpowiednio – art. 150 i 160 TFUE, o przeanalizowanie w ramach ich odpowiednich kompetencji wdrożenia niniejszego zalecenia na podstawie odpowiedniej sprawozdawczości Komisji i innych narzędzi wielostronnego nadzoru. Również w tym kontekście Komisja pracuje nad zwiększeniem dostępności danych, aktualizacją, opracowaniem i wykorzystaniem ram i wytycznych metodologicznych, w tym do pomiaru ubóstwa energetycznego i transportowego oraz nierówności w zakresie środowiska, a także do oceny skuteczności i rzeczywistego wpływu środków z zakresu polityki.

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

CELE

- 1) Zgodnie z zasadami Europejskiego Zielonego Ładu i Europejskiego filaru praw socjalnych niniejsze zalecenie ma zapewnić, aby transformacja Unii w kierunku

⁹⁹ Zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną.

gospodarki neutralnej dla klimatu i zrównoważonej środowiskowo do 2050 r. była sprawiedliwa i aby nikt nie został pozostawiony w tyle.

- 2) W tym celu wzywa się państwa członkowskie do przyjęcia i – w stosownych przypadkach w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi – wdrożenia kompleksowych i spójnych pakietów politycznych, uwzględniających zatrudnienie i aspekty społeczne, aby promować sprawiedliwą transformację we wszystkich obszarach polityki, w szczególności w zakresie klimatu, energii i ochrony środowiska, a także aby optymalnie wykorzystać finansowanie publiczne i prywatne.

DEFINICJE

- 3) Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:
- a) „zielona transformacja” oznacza transformację gospodarki i społeczeństwa UE w kierunku osiągnięcia celów klimatycznych i środowiskowych przede wszystkim za pomocą strategii politycznych i inwestycji, zgodnie z Europejskim prawem o klimacie, w którym wprowadzono zobowiązanie do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., z Europejskim Zielonym Ładem oraz z porozumieniem paryskim;
 - b) „cele klimatyczne i środowiskowe” oznaczają sześć celów określonych w rozporządzeniu (UE) 2020/852¹⁰⁰, mianowicie: łagodzenie zmian klimatu; adaptacja do zmian klimatu; zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich; przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym; zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola; oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów;
 - c) „osoby i gospodarstwa domowe najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji” oznaczają osoby i gospodarstwa domowe, których skuteczny dostęp do zatrudnienia wysokiej jakości, w tym samozatrudnienia, lub do kształcenia i szkolenia, lub do godnego poziomu życia i podstawowych usług został w znacznym stopniu ograniczony lub jest narażony na znaczne ograniczenie bezpośrednio lub pośrednio na skutek zielonej transformacji;
 - d) „osoby i gospodarstwa domowe będące w trudnej sytuacji” oznaczają osoby i gospodarstwa domowe, które niezależnie od zielonej transformacji zmagają się lub są narażone na zmaganie się ze znacznie ograniczonym dostępem do zatrudnienia wysokiej jakości, w tym samozatrudnienia, lub do kształcenia i szkolenia, lub do godnego poziomu życia i podstawowych usług, co świadczy o ich niewielkiej zdolności do dostosowania się do skutków zielonej transformacji;

¹⁰⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088, Dz.U. L 198 z 22.6.2020, s. 13 („rozporządzenie w sprawie systematyki”) zapewnia wspólny system klasyfikacji dotyczący zrównoważonej działalności gospodarczej.

- e) „mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa” oznaczają przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników, w tym osoby samozatrudnione, i których roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub których roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln EUR, obliczone zgodnie z art. 3–6 załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014¹⁰¹;
- f) „ubóstwo energetyczne” oznacza sytuację zdefiniowaną w art. 2 pkt 49 wersji przekształconej dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej¹⁰², tj. „brak dostępu gospodarstwa domowego do podstawowych usług energetycznych, które stanowią podstawę godnego poziomu życia i zdrowia, w tym do odpowiedniego ogrzewania, chłodzenia, oświetlenia i energii do zasilania urządzeń, w odpowiednim kontekście krajowym, obowiązującej polityce społecznej i innych odpowiednich politykach”¹⁰³;
- g) „podstawowe usługi” oznaczają usługi dobrej jakości, w tym w zakresie wody, urządzeń sanitarnych, energii, transportu i mobilności, usług finansowych i usług łączności cyfrowej; osobom potrzebującym należy zapewnić wsparcie w dostępie do takich usług, zgodnie z zasadą 20 Europejskiego filaru praw socjalnych, a także należy zapewnić możliwości oszczędzania kosztów, w tym dzięki usługom w zakresie ponownego użycia, napraw, darowizn i współdzielenia;
- h) „pakiet polityczny” oznacza kompleksowy i spójny zestaw środków z zakresu polityki, który łączy politykę zatrudnienia, politykę w zakresie umiejętności i politykę społeczną z polityką klimatyczną, energetyczną, transportową, polityką w zakresie ochrony środowiska i innymi politykami dotyczącymi zielonej transformacji za sprawą dobrze skoordynowanego podejścia opartego na krajowych strategiach lub planach działania, wykorzystującego w stosownych przypadkach mechanizmy koordynacji i zarządzania na szczeblu UE.

PAKIETY POLITYCZNE NA RZECZ SPRAWIEDLIWEJ ZIELONEJ TRANSFORMACJI

- 4) W celu zapewnienia aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia wysokiej jakości z myślą o sprawiedliwej transformacji oraz w oparciu o zalecenie EASE zachęca się państwa członkowskie, aby w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi rozważyły wprowadzenie następujących środków na rzecz osób najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji, w szczególności osób będących w trudnej sytuacji, oraz – w stosownych przypadkach – aby pomogły tym osobom w przejściu, poprzez zatrudnienie lub samozatrudnienie, w kierunku działalności

¹⁰¹ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 187 z 26.6.2014, s. 1).

¹⁰² Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie efektywności energetycznej (wersja przekształcona), COM(2021) 558 final.

¹⁰³ W przypadku gdy państwom członkowskim pozostawiono swobodę zdefiniowania pojęcia „odbiorców wrażliwych”, obejmuje to gospodarstwa domowe, które nie są w stanie odpowiednio ogrzewać lub chłodzić swoich domów bądź które mają zaległości w opłatach za media zgodnie z zaleceniem Komisji dotyczącym ubóstwa energetycznego, C/2020/9600 (Dz.U. L 357 z 27.10.2020, s. 35).

gospodarczej przyczyniającej się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych:

- a) Skuteczne wsparcie w zakresie dostępu do zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności dzięki oferowaniu dostosowanej do potrzeb pomocy w poszukiwaniu pracy oraz elastycznych i modułowych kursów nauczania, które w stosownych przypadkach ukierunkowane są również na umiejętności ekologiczne i cyfrowe. Warto również rozważyć dobrze opracowane, ukierunkowane i ograniczone w czasie programy na rzecz zatrudnienia, które za pomocą szkoleń przygotowują beneficjentów, w szczególności osoby będące w trudnej sytuacji, do dalszego uczestnictwa w rynku pracy.
- b) Skuteczne wykorzystywanie ukierunkowanych i dobrze opracowanych zachęt do zatrudniania i zmiany pracy, w tym przez rozważenie odpowiedniego stosowania dopłat do wynagrodzeń i dotacji na zatrudnienie nowych pracowników oraz zachęt związanych ze składkami na ubezpieczenie społeczne, które będą towarzyszyć przepływowi na rynku pracy i mobilności pracowników między regionami i państwami, w świetle możliwości i wyzwań związanych z zieloną transformacją.
- c) Promowanie przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorstw społecznych¹⁰⁴, w szczególności w regionach zmagających się z wyzwaniami związanymi z transformacją, a także – w stosownych przypadkach – w sektorach propagujących cele klimatyczne i środowiskowe takich jak gospodarka o obiegu zamkniętym. Wsparcie powinno łączyć w sobie środki finansowe, w tym w formie dotacji, pożyczek lub dopłat do kapitału własnego, oraz środki niefinansowe, w tym usługi szkoleniowe i doradcze, dostosowane do potrzeb w zależności od etapu cyklu życia przedsiębiorstwa. Powinno ono sprzyjać włączeniu społecznemu i być dostępne dla grup niedostatecznie reprezentowanych i defaworyzowanych.
- d) Pobudzanie tworzenia miejsc pracy, w szczególności na terytoriach najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji i – w stosownych przypadkach – w sektorach promujących cele klimatyczne i środowiskowe takich jak gospodarka o obiegu zamkniętym, przez ułatwianie dostępu do finansowania i rynków dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności tych, które przyczyniają się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, z myślą o propagowaniu konkurencyjności, innowacji i zatrudnienia na całym jednolitym rynku, w tym w sektorach i ekosystemach o strategicznym znaczeniu w kontekście krajowym i lokalnym.
- e) Zapewnienie skutecznego wdrożenia i egzekwowania istniejących przepisów dotyczących warunków pracy, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, organizacji pracy i zaangażowania pracowników, w celu ochrony jakości pracy w procesie transformacji, w tym w ramach działalności gospodarczej przyczyniającej się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych.

¹⁰⁴ Komunikat Komisji „Budowanie gospodarki służącej ludziom: plan działania na rzecz gospodarki społecznej”, COM(2021) 778 final.

- f) Wspieranie stosowania standardów społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych¹⁰⁵, między innymi za pośrednictwem społecznych kryteriów udzielania zamówienia stwarzających możliwości dla osób najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji, przy jednoczesnym promowaniu ekologicznych kryteriów udzielania zamówienia.
 - g) Zapewnienie pełnego i znaczącego zaangażowania pracowników i ich przedstawicieli w działania związane z przewidywaniem zmian i zarządzaniem procesami restrukturyzacji, w tym związanymi z zieloną transformacją, zgodnie z unijnymi ramami jakości na rzecz przewidywania zmian i restrukturyzacji¹⁰⁶.
- 5) W celu zapewnienia równego dostępu do charakteryzującego się wysoką jakością, włączającego kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie oraz równych możliwości zachęca się państwa członkowskie, aby rozważyły wprowadzenie w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi następujących środków, w szczególności wspierających osoby i gospodarstwa domowe najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji, zwłaszcza te będące w trudnej sytuacji.
- a) Włączenie aspektów związanych z zatrudnieniem i aspektów społecznych zielonej transformacji do opracowywania i wdrażania krajowych strategii na rzecz umiejętności na podstawie europejskiego programu na rzecz umiejętności oraz ustanowienie partnerstw zainteresowanych stron w ramach paktu na rzecz umiejętności i aktywne kierowanie nimi, przy jednoczesnym zapewnieniu, w szczególności, aby współtworzone ścieżki transformacji odpowiednich ekosystemów przemysłowych przyczyniających się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych były skoncentrowane wokół umiejętności.
 - b) Opracowanie aktualnych informacji i prognoz dotyczących rynku pracy i umiejętności, które umożliwią identyfikację i prognozowanie potrzeb w zakresie umiejętności przekrojowych i specyficznych dla danego zawodu. Korzystanie z istniejących narzędzi i inicjatyw, w tym wiedzy eksperckiej partnerów społecznych i odpowiednich zainteresowanych stron oraz współpraca z nimi. Odpowiednie dostosowanie programów kształcenia i szkolenia.
 - c) Zapewnienie charakteryzującego się wysoką jakością, włączającego kształcenia i szkolenia wstępnego, w tym kształcenia i szkolenia zawodowego, które oferuje osobom uczącym się umiejętności i kompetencje istotne z punktu widzenia zielonej transformacji. Integralną częścią tych programów powinno być uczenie się na rzecz zrównoważonego rozwoju, obejmujące nauki przyrodnicze, technologię, inżynierię i matematykę (STEM), podejście interdyscyplinarne i umiejętności cyfrowe. Podjęcie konkretnych działań

¹⁰⁵ Zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70) oraz zawiadomieniem Komisji „Kwestie społeczne w zakupach – przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych (wydanie drugie)” (Dz.U. C 237 z 18.6.2021, s. 1).

¹⁰⁶ Komunikat Komisji „Unijne ramy jakości na rzecz przewidywania zmian i restrukturyzacji”, COM(2013) 882 final.

mających na celu przyciągnięcie kobiet i innych grup obecnie niedostatecznie reprezentowanych w danych obszarach zawodowych.

- d) Wprowadzenie lub wzmocnienie systemów wsparcia na rzecz przygotowania zawodowego i płatnych staży, w których stawia się zdecydowany nacisk na elementy szkoleniowe, w szczególności w mikroprzedsiębiorstwach oraz małych i średnich przedsiębiorstwach, w tym przedsiębiorstwach przyczyniających się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych oraz w sektorach, w których występują szczególne niedobory kwalifikacji, takich jak budownictwo i ICT. Takie systemy powinny podlegać monitorowaniu i ocenie oraz zapewniać jakość pracy zgodnie z europejskimi ramami jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego¹⁰⁷ oraz ramami jakości staży¹⁰⁸.
 - e) Zwiększenie udziału osób dorosłych w szkoleniu przez całe życie zawodowe zgodnie z potrzebami w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania w związku z zieloną transformacją, przez zapewnienie wsparcia na rzecz szkoleń dla osób pozostających w zawodzie, zmieniających zawód i chcących zdobyć umiejętności przekrojowe, w szczególności w celu ułatwienia im przekwalifikowania się w kierunku sektorów i rodzajów działalności gospodarczej, które zgodnie z oczekiwaniami mają się rozwijać. W tym celu należy zapewnić uprawnienia do szkoleń zgodnie z proponowanym zaleceniem Rady w sprawie indywidualnych rachunków szkoleniowych¹⁰⁹ oraz w formie płatnego urlopu szkoleniowego i poradnictwa zawodowego. Wsparcie rozwoju krótkich kursów, których jakość będzie gwarantowana i które będą powszechnie uznawane, z zastosowaniem europejskiego podejścia do mikropoświadczeń¹¹⁰.
- 6) Aby zapewnić stałą sprawiedliwość systemów ulg podatkowych i systemów ochrony socjalnej w kontekście zielonej transformacji oraz opierając się na zaleceniu w sprawie dostępu pracowników oraz osób samozatrudnionych do ochrony socjalnej¹¹¹, zachęca się państwa członkowskie do rozważenia następujących środków wspierających osoby i gospodarstwa domowe najbardziej obciążone skutkami zielonej transformacji, w szczególności te będące w trudnej sytuacji, w celu wspierania przepływów na rynku pracy, w tym przepływów w kierunku działalności gospodarczej przyczyniającej się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, zapobiegania ubóstwu energetycznemu i transportowemu i ograniczania takiego ubóstwa oraz łagodzenia regresywnych skutków środków z zakresu polityki:
- a) Ocena i – w razie potrzeby – dostosowanie systemów podatkowych pod kątem wyzwań wynikających z transformacji w kierunku neutralności klimatycznej,

¹⁰⁷ Zalecenie Rady z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności przygotowania zawodowego (Dz.U. C 153 z 2.5.2018, s. 1).

¹⁰⁸ Zalecenie Rady z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ram jakości staży (Dz.U. C 88 z 27.3.2014, s. 1).

¹⁰⁹ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie indywidualnych rachunków szkoleniowych, COM(2021) 773 final.

¹¹⁰ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie europejskiego podejścia do mikropoświadczeń na potrzeby uczenia się przez całe życie i zdolności do zatrudnienia, COM(2021) 770 final.

¹¹¹ Zalecenie Rady z dnia 8 listopada 2019 r. w sprawie dostępu pracowników oraz osób samozatrudnionych do ochrony socjalnej (Dz.U. C 387 z 15.11.2019, s. 1).

w szczególności przez zmniejszenie klina podatkowego dla grup o niskich i średnich dochodach i przesunięcie obciążeń podatkowych z opodatkowania pracy na inne źródła przyczyniające się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, zapobieganie regresywnym skutkom i ich łagodzenie, zachowanie progresywnego charakteru podatków bezpośrednich oraz zagwarantowanie finansowania odpowiedniej ochrony socjalnej i środków inwestycyjnych, zwłaszcza tych ukierunkowanych na zieloną transformację.

- b) Ocena i – w stosownych przypadkach – dostosowanie systemów ochrony socjalnej i polityki w dziedzinie włączenia społecznego w świetle wyzwań związanych z zatrudnieniem oraz wyzwań społecznych i zdrowotnych wynikających z zielonej transformacji w celu zapewnienia dalszej adekwatności i trwałości tych polityk. W tym celu należy rozważyć, w jaki sposób można najlepiej zapewnić i dostosować do potrzeb wynikających z zielonej transformacji odpowiednie bezpieczeństwo dochodów, w tym za pomocą innowacyjnych programów zmiany pracy, zasiłków dla bezrobotnych i systemów dochodów minimalnych. Ponadto zapewnienie świadczenia i zrównoważonego finansowania wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych usług społecznych, zdrowotnych i usług w zakresie opieki długoterminowej, zwłaszcza dla osób i gospodarstw domowych najbardziej obciążonych skutkami zielonej transformacji, w szczególności przez inwestowanie w infrastrukturę społeczną w zakresie opieki nad dziećmi, opieki długoterminowej i opieki zdrowotnej.
 - c) Zapewnienie – w stosownych przypadkach i w uzupełnieniu środków określonych w pkt 7 lit. a) w trakcie ich wdrażania – ukierunkowanego i tymczasowego bezpośredniego wsparcia dochodu, w szczególności dla osób i gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji, w celu złagodzenia niekorzystnych zmian pod względem dochodów i cen, powiązanego również z lepszymi zachętami do pilnego osiągnięcia niezbędnych celów klimatycznych i środowiskowych, przy jednoczesnym zachowaniu sygnałów cenowych wspierających zieloną transformację. W tym celu należy zapewnić dostępność odpowiedniego finansowania tych środków, w tym przez poprawę jakości wydatków publicznych, optymalne wykorzystanie Społecznego Funduszu Klimatycznego oraz korzystanie z zasobów budżetowych pochodzących z opodatkowania energii i podatków na ochronę środowiska oraz unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji.
 - d) Usprawnienie rozwiązań w zakresie świadomości ryzyka, ograniczania ryzyka i przeniesienia ryzyka w odniesieniu do gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, w szczególności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza przez zapewnienie dostępności i przystępności cenowej rozwiązań ubezpieczeniowych, w szczególności dla osób i gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji.
- 7) Aby zapewnić dostęp do podstawowych usług i mieszkań po przystępnych cenach osobom i gospodarstwom domowym najbardziej obciążonym skutkami zielonej transformacji, w szczególności tym będącym w trudnej sytuacji, zachęca się państwa członkowskie do rozważenia następujących środków:

- a) Uruchomienie publicznego i prywatnego wsparcia finansowego oraz zapewnienie zachęt dla inwestycji prywatnych w odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, uzupełnionych doradztwem dla konsumentów w zakresie lepszego zarządzania zużyciem energii i podejmowania świadomych decyzji dotyczących oszczędzania energii, aby obniżyć ich rachunki za energię, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw domowych i społeczności znajdujących się w trudnej sytuacji. W tym celu należy zapewnić dostępność odpowiedniego finansowania tych środków, w tym przez poprawę jakości wydatków publicznych, optymalne wykorzystanie Społecznego Funduszu Klimatycznego oraz korzystanie z zasobów budżetowych pochodzących z opodatkowania energii i podatków na ochronę środowiska oraz unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji.
- b) Zapobieganie ubóstwu energetycznemu i ograniczanie go przez promowanie i wdrażanie środków na rzecz poprawy efektywności energetycznej, w tym inwestycji publicznych i prywatnych w mieszkania w celu zachęcenia do renowacji, również w sektorze mieszkalnictwa socjalnego¹¹². W tym celu należy zapewnić dobrze opracowane bodźce podatkowe, dotacje i pożyczki, wraz z odpowiednim doradztwem, również dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, zwracając jednocześnie należytą uwagę na zachęty, w szczególności wśród właścicieli i najemców, oraz na zmiany kosztów mieszkaniowych, zwłaszcza w przypadku gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji.
- c) Wzmocnienie pozycji konsumentów energii, w tym gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji, dzięki dalszemu rozwojowi samozaopatrzenia za pośrednictwem indywidualnych rozwiązań w zakresie energii odnawialnej, a także innych usług świadczonych przez obywatelskie społeczności energetyczne¹¹³, czemu towarzyszyć będą środki i kampanie edukacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem osób będących w trudnej sytuacji oraz konsumentów mieszkających na obszarach wiejskich.
- d) Zapobieganie występowaniu oraz rozwiązywanie problemów i przeszkód związanych z mobilnością i transportem dla gospodarstw domowych będących w trudnej sytuacji, zwłaszcza w regionach i miastach oddalonych, położonych na obszarach wiejskich i o niskich dochodach, za sprawą odpowiednich środków z zakresu polityki i środków wsparcia oraz dzięki rozwojowi niezbędnej infrastruktury w celu poprawy podstawowej łączności, umożliwiającej dostęp do kształcenia, opieki zdrowotnej, zatrudnienia i uczestnictwa w życiu społecznym. Zapewnienie w szczególności dostępności, w tym odpowiedniej częstotliwości, niskoemisyjnego transportu publicznego oraz, w stosownych przypadkach, promowanie korzystania ze

¹¹² Zgodnie z przyszłymi zmienionymi wytycznymi w sprawie pomocy państwa na ochronę klimatu i środowiska oraz cele związane z energią, które zgodnie z przewidywaniami zaczną obowiązywać od 2022 r.

¹¹³ Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 11 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniającej dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).

zrównoważonych rodzajów transportu prywatnego¹¹⁴, ze szczególnym uwzględnieniem przystępności cenowej, dostępności i bezpieczeństwa.

- e) Ułatwienie dostępu do zrównoważonej konsumpcji, w tym żywienia, zwłaszcza osobom i gospodarstwom domowym będącym w trudnej sytuacji, a w szczególności dzieciom, oraz promowanie możliwości pod względem oszczędności kosztów powiązanych z gospodarką o obiegu zamkniętym. W tym celu należy zapewnić skuteczne zachęty i narzędzia, takie jak działania w zakresie innowacji społecznych i inicjatywy lokalne, wspierać programy ponownego użycia, napraw, darowizn i współdzielenia, w tym za pośrednictwem przedsiębiorstw społecznych, oraz promować edukację na rzecz zrównoważenia środowiskowego i podnoszenie świadomości w tym zakresie wśród osób uczących się w każdym wieku i na wszystkich poziomach kształcenia¹¹⁵.

ELEMENTY PRZEKROJOWE ŚRODKÓW Z ZAKRESU POLITYKI WSPIERAJĄCYCH SPRAWIEDLIWĄ ZIELONĄ TRANSFORMACJĘ

- 8) Aby umożliwić przeprowadzenie zielonej transformacji w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu i demokratyczny, od samego początku uwzględniając cele sprawiedliwej transformacji w procesie kształtowania polityki na wszystkich szczeblach i zapewniając skuteczne podejście do polityki w zakresie sprawiedliwej transformacji obejmujące całą gospodarkę, zachęca się państwa członkowskie do:
 - a) Koordynacji procesu kształtowania polityki na wszystkich szczeblach i we wszystkich odpowiednich obszarach polityki, szczególnie w kontekście europejskiego semestru, w tym w zakresie badań naukowych i innowacji, w celu utworzenia zintegrowanych i wspomagających ram polityki, w których zwraca się należyta uwagę na skutki dystrybucyjne oraz pozytywne i negatywne efekty zewnętrzne, w tym w regionach transgranicznych, a także uwzględnia się odpowiednie i systematyczne strategie oceny, w tym oceny *ex ante* i *ex post*.
 - b) Powierzenia aktywnej roli władzom regionalnym i lokalnym we wdrażaniu i monitorowaniu polityki w zakresie sprawiedliwej transformacji, ze względu na ich bliski kontakt z obywatelami i lokalnymi przedsiębiorstwami.
 - c) Zaangażowania partnerów społecznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym we wszystkie etapy kształtowania polityki przewidziane w niniejszym zaleceniu, w tym – w stosownych przypadkach – w ramach dialogu społecznego i rokowań zbiorowych. Ponadto zachęca się do dalszego promowania pełnego zaangażowania partnerów społecznych w opracowywanie i wdrażanie ścieżek transformacji dla ekosystemów przemysłowych w ramach zaktualizowanej nowej strategii przemysłowej UE.

¹¹⁴ Zgodnie z komunikatem Komisji „Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności – europejski transport na drodze ku przyszłości”, COM(2020) 789 final.

¹¹⁵ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie uczenia się na rzecz zrównoważenia środowiskowego, COM(2021) 557 final.

- d) Wzmocnienia pozycji obywateli, społeczeństwa obywatelskiego i zainteresowanych stron, w tym organizacji reprezentujących osoby będące w trudnej sytuacji, w tym kobiety, osoby niepełnosprawne, młodzież i dzieci, wzywających do podjęcia pilnych działań w dziedzinie klimatu, a także podmiotów gospodarki społecznej, w tym za pośrednictwem Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu¹¹⁶, w celu zapewnienia ich udziału w opracowywaniu i wdrażaniu polityki, między innymi przez wykorzystanie nowych modeli uczestnictwa z udziałem osób będących w trudnej sytuacji.
 - e) Wzmocnienia zdolności operacyjnych odpowiednich służb publicznych w celu zapewnienia skutecznych wytycznych i wsparcia w odniesieniu do wdrażania polityki w zakresie sprawiedliwej transformacji. W szczególności zachęca się do wzmocnienia publicznych służb zatrudnienia w celu wspierania przepływów na rynku pracy i zdobywania informacji na temat umiejętności, a także inspektoratów pracy w celu ochrony warunków pracy. Ponadto, w stosownych przypadkach, zachęca się do uruchomienia usług społecznych i zdrowotnych, w szczególności w celu wsparcia przepływów na rynku pracy i rozwiązania problemu ubóstwa energetycznego.
- 9) Aby zapewnić dostępność i jakość danych i dowodów niezbędnych do tego, by wprowadzić rozsądną politykę społeczną i politykę rynku pracy sprzyjającą sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, zachęca się państwa członkowskie do:
- a) Wzmocnienia bazy dowodowej w odniesieniu do polityki w zakresie sprawiedliwej transformacji między innymi przez dążenie do stopniowego zwiększania harmonizacji i spójności definicji, pojęć i metod, w tym na podstawie zalecenia Komisji (UE) 2020/1563 dotyczącego ubóstwa energetycznego i działań następczych w ramach grupy koordynacyjnej ds. ubóstwa energetycznego i wrażliwych odbiorców energii, oraz wykorzystanie dostępnych metod ewaluacji wpływu polityki. Zachęca się także do uwzględnienia strategii w zakresie ewaluacji i gromadzenia danych w procesie przygotowania i kształtowania odpowiednich środków z zakresu polityki i inicjatyw ustawodawczych.
 - b) Opracowania i uwzględniania – w ramach krajowych reform i środków dotyczących klimatu, energii i ochrony środowiska – solidnych i przejrzystych ocen skutków (*ex ante*) w zakresie zatrudnienia, skutków społecznych i dystrybucyjnych.
 - c) Zapewnienia skutecznego i przejrzystego monitorowania i niezależnej oceny skutków (*ex post*) w zakresie zatrudnienia, skutków społecznych i dystrybucyjnych krajowych reform i środków przyczyniających się do realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, przy jednoczesnym angażowaniu partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron w określanie kwestii, które należy objąć oceną, oraz – w stosownych przypadkach – w opracowywaniu i wdrażaniu strategii oceny i konsultacji.

¹¹⁶ Komunikat Komisji „Europejski Pakt na rzecz Klimatu”, COM(2020) 788 final.

- d) Wzmocnienia działań w zakresie badań naukowych i innowacji na poziomie krajowym i unijnym, w tym dzięki finansowaniu z programu „Horyzont Europa”, w celu poprawy modelowania i oceny makroekonomicznego, społecznego i związanego z zatrudnieniem wymiaru polityki klimatycznej. Promowania zaangażowania partnerów społecznych w realizację odpowiednich działań w zakresie badań naukowych i innowacji, w szczególności misji programu „Horyzont Europa” w zakresie „Przystosowania się do zmiany klimatu z uwzględnieniem transformacji społecznej” oraz „Neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast”, które mogą pomóc w opracowaniu praktycznych rozwiązań wspierających zieloną transformację na szczeblu regionalnym i lokalnym.
- e) Regularnego przedstawiania opinii publicznej wyników ocen, prognozowania i monitorowania oraz organizowania wymiany informacji z partnerami społecznymi, społeczeństwem obywatelskim i innymi zainteresowanymi stronami na temat głównych wyników i możliwych dostosowań.

OPTYMALNE WYKORZYSTANIE FINANSOWANIA PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO

- 10) Aby zapewnić opłacalne wsparcie inwestycyjne i finansowe zgodnie z ramami pomocy państwa w celu uwzględnienia społecznych i związanych z rynkiem pracy aspektów sprawiedliwej zielonej transformacji, przy jednoczesnym wykorzystaniu synergii między dostępnymi programami i instrumentami oraz skupieniu się na regionach i ekosystemach przemysłowych najbardziej obciążonych skutkami transformacji, zachęca się państwa członkowskie do:
 - a) Pełnego wdrożenia odpowiednich reform i inwestycji w ramach planów odbudowy i zwiększania odporności, przy jednoczesnym zapewnieniu komplementarności z innymi funduszami.
 - b) Uruchomienia oraz zapewnienia spójnego i optymalnego wykorzystania istniejących instrumentów i możliwości finansowania, w tym pomocy technicznej, na poziomie państw członkowskich i UE, w celu wsparcia odpowiednich działań i inwestycji. Instrumenty finansowania unijnego obejmują w szczególności fundusze w ramach polityki spójności, mechanizm sprawiedliwej transformacji, Program InvestEU, Instrument Wsparcia Technicznego, Erasmus+, Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji dla Zwalnianych Pracowników (EFG), Program LIFE oraz fundusz modernizacyjny.
 - c) Zaangażowania i uruchomienia odpowiednich zasobów krajowych w celu wsparcia wdrożenia kompleksowych zestawów środków umożliwiających przeprowadzenie sprawiedliwej zielonej transformacji. Środki te powinny być odpowiednio finansowane, w tym przez poprawę jakości wydatków publicznych, uruchomienie dalszego finansowania prywatnego lub wykorzystanie dodatkowych dochodów publicznych, również w oparciu o rosnące przychody z handlu uprawnieniami do emisji. Uwzględniania aspektów związanych z zatrudnieniem oraz aspektów społecznych

i dystrybucyjnych przy opracowywaniu praktyk w zakresie ekologicznego planowania budżetu.

- d) Opracowania wyważonego zestawu środków w krajowych planach społeczno-klimatycznych w ramach proponowanego Społecznego Funduszu Klimatycznego, w tym poprzez uzupełnienie zielonych inwestycji, w razie potrzeby w oczekiwaniu na efekty inwestycji w postaci zmniejszenia emisji i obniżenia rachunków za energię, z wykorzystaniem tymczasowych i ukierunkowanych środków wsparcia dochodu służących zrekompensowaniu gospodarstw domowym znajdującym się w trudnej sytuacji i gospodarstw domowym, których mieszkańcy są użytkownikami transportu, jak również uwzględniając w stosownych przypadkach odpowiednie zidentyfikowane wyzwania specyficzne dla danego kraju i zalecenia wydane w kontekście europejskiego semestru.

PRZYSZŁE DZIAŁANIA NA RZECZ SPRAWIEDLIWEJ ZIELONEJ TRANSFORMACJI

- 11) Z myślą o realizacji użytecznych działań następczych związanych z niniejszym zaleceniem Rada Unii Europejskiej z zadowoleniem przyjmuje zamierzenia Komisji w zakresie:
 - a) Dalszego zintensyfikowania wymiany z kluczowymi zainteresowanymi stronami, osobami i społecznościami, a także wymiany najlepszych praktyk, w tym w kontekście ścieżek transformacji dla ekosystemów przemysłowych¹¹⁷, szczególnie w kontekście transgranicznym i ze szczególnym uwzględnieniem regionów i sektorów najbardziej obciążonych skutkami transformacji.
 - b) Wspierania zwiększania adekwatności, spójności i skuteczności polityki państw członkowskich w zakresie sprawiedliwej transformacji, w tym uwzględniania aspektów związanych z zatrudnieniem oraz aspektów społecznych i dystrybucyjnych przy opracowywaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie planów krajowych i strategii długoterminowych, w stosownych przypadkach także w kontekście przyszłego przeglądu rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną.
 - c) Wzmocnienia bazy danych, w szczególności przez dostęp do źródeł danych administracyjnych oraz, w stosownych przypadkach, danych pochodzących od partnerów społecznych, przemysłu, społeczeństwa obywatelskiego i pozyskanych w ramach badań opinii publicznej, a także uaktualnienia wytycznych metodologicznych dotyczących oceny skutków w zakresie zatrudnienia oraz skutków społecznych i dystrybucyjnych sprawiedliwej transformacji oraz polityki klimatycznej i energetycznej, w tym – w stosownych przypadkach – w kontekście europejskiego semestru.
 - d) Wzmocnienia regularnego monitorowania i analiz prognostycznych dotyczących rozwoju sytuacji i zagrożeń związanych z ubóstwem

¹¹⁷ Jak zapowiedziano w zaktualizowanej strategii przemysłowej, takich jak sektor budownictwa, sektory energochłonne lub sektor mobilności.

energetycznym w UE, w tym aspektów społecznych i dystrybucyjnych, również na potrzeby prac grupy koordynacyjnej ds. ubóstwa energetycznego i wrażliwych odbiorców energii oraz innych odpowiednich grup ekspertów.

- e) Rozwoju dalszych badań i wzmocnienia bazy dowodowej dotyczącej definicji, monitorowania i oceny postępów w zapewnianiu odpowiedniego dostępu do podstawowych usług, także poprzez rozwijanie koncepcji „ubóstwa transportowego”, w stosownych przypadkach, w szczególności w kontekście zielonej transformacji w kierunku zrównoważonej gospodarki dobrobytu.
- f) Przeglądu postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia w kontekście wielostronnego nadzoru w ramach europejskiego semestru, w oparciu o istniejące tablice wskaźników i ramy monitorowania, w razie potrzeby rozszerzone o dodatkowe wskaźniki. Rozważenia wytycznych zawartych w niniejszym zaleceniu w kontekście rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, w szczególności w ramach ocen Komisji podczas zbliżającej się aktualizacji zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu w latach 2023–2024.

Sporządzono w Strasburgu dnia r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*